

[Formanden]

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges enstemmig med 128 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 12:

Forespørgsel til justitsministeren og socialministeren:

»Hvordan vil ministeren i de tilfælde, hvor et barns forældre ikke kan fungere, forbedre samspillet mellem det offentlige myndigheds- og behandlersystem og barnets familie og andre personer i dets sædvanlige omgivelser?«

Af Glønborg (KRF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 15/11 89. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/11 89).

Begrundelse

Glønborg (KRF):

Et barn, der bliver afskåret fra normal forældreamsorg, skal hjælpes, uanset om årsagen er forældrenes død, sygdom, fængsling, alkoholisme, narkomani eller andre ulykkelige forhold. Tak og lov for, at vi i Danmark ikke blot er teoretisk enige om denne smukke hensigt, men også har opbygget et samfund, hvis organer i praksis yder hjælp og støtte i sådanne tilfælde.

Det fremgår klart af forespørgslens tekst, at Kristeligt Folkeparti mener, at dette arbejde kan gøres bedre. Og så skal det gøres bedre. Det skylder vi disse ulykkelige børn.

Den lige vedtagne FN-konvention om barnets menneskerettigheder taler meget om myndighedernes pligt til at respektere barnets selvstændige identitet som del både af en større familie og af andre fællesskaber. Vi har ikke spurgt socialministeren og justitsministeren, om de har fået øje på disse værdier, for jeg ved, at begge ministre tillægger et barns hele netværk stor betydning, og derfor har vi spurgt: Hvordan kan vi bruge dette netværk bedre?

Men inden jeg tager fat på de forhold, som har fået os til at rette denne forespørgsel til socialministeren og justitsministeren, vil jeg gerne højt og tydeligt udtale som min opfattelse, at i de fleste tilfælde optræder myndigheder, behandlere, rådgivere, institutionspersonale og plejefamilier fornuftigt og ansvarsbevidst under hensyntagen til barnets tarv, sådan som vi skal ifølge love og regler.

Vi vil ikke kritisere alt og alle, men vi er overbeviste om, at noget i systemet trænger til forbedringer, og at nogle i systemet handler i strid med barnets tarv ved at forhindre barnet i at have kontakt med de mennesker, som kender og elsker barnet, og som har været nogle af barnets faste holdepunkter i en forvirret tilværelse.

Siden jeg i januar 1989 stillede et onsdagsspørgsmål til socialministeren om bedsteforældres mulighed for at støtte deres barn og barnebarn, har jeg fået kendskab til en lang række tilfælde, hvor jeg mener at systemet har handlet forkert over for barnet. Jeg skal nævne et par eksempler – tiden tillader ikke flere, selv om der er nok af dem, og det drejer sig ikke blot om bedsteforældre – :

En 6-års dreng er institutionsanbragt på grund af moderens psykiske tilstand. Han har før opholdt sig meget hos bedsteforældrene. Jeg har svært ved at se, hvilken gavn denne dreng har af, at institutionen kun vil bevilge 2 timers samvær med bedsteforældrene hver måned, og at de ikke må besøge ham f.eks. på hans fødselsdag, fordi nogle andre børn på institutionen ikke får fødselsdagsbesøg.

En dreng på ca. 8 år blev fjernet for 3½ år siden, fordi forældrene er stofmisbrugere. Hans bedsteforældre, der er velfungerende og i perioder har haft drengen i pleje med officiel tilladelse, blev nægtet adgang til observationshjemmet med begrundelsen: Han bliver ked af det, når han ser dem og ikke må tale med dem; og det må han ikke. Den professionelle plejefamilie, hvor drengen senere blev anbragt, nægtede at give drengen et postkort fra bedsteforældrenes ferietur. Jeg har en kopi af det, og det er absolut harmløst, men der står: »De kærligste hilsener, morfar og mormor«. Hvis en hilsen, der udtrykker et par bedsteforældres kærlighed til barnet, forstyrrer den teoretiske, professionelle behandling af barnet, er der nogle, der trænger til at få både teori og praksis lavet om.

[Glønborg]

Jeg ved godt, at i visse tilfælde er både forældre, søskende, bedsteforældre og hele barnets hidtidige miljø en belastning, som man er nødt til at redde barnet fra, men selv med alle forbehold for ensidighed i de fremstillinger, jeg har fået, og dem, vi kan læse i aviserne, er jeg ikke i tvivl om, at der ligger nogle ubehagelige realiteter bag den rejste kritik. Man får en mistanke om, at nogle – bevidst eller ubevidst – er mere optaget af at sende klienter til det professionelle system og af at lette arbejdet dér, end de er optaget af at bruge og opbygge de kræfter, der ligger i et barns familie i bred betydning og hos andre personer i dets omgivelser.

Besvarelse

Socialministeren (Aase Olesen):

Må jeg indledningsvis sige, at justitsministeren og jeg har aftalt, at besvarelsen af den foreliggende forespørgsel kommer fra mig på begge vegne.

Jeg kan dernæst om reglerne under Justitsministeriet sige, at der efter de gældende regler i myndighedsloven er mulighed for, at forældre, der ikke er gift, eller som er separeret, kan vælge at have fælles forældremyndighed over deres børn. Såfremt forældrene ikke kan blive enige om fælles forældremyndighed, er det det helt klare udgangspunkt, at den af forældrene, der ikke får forældremyndigheden over børnene, får ret til samvær med dem.

Jeg kan i den forbindelse nævne, at det i myndighedslovens § 27 a er bestemt, at forældre, der er uenige om spørgsmålene om forældremyndighed eller samværsret, skal tilbydes en børne- og familiesagkyndig rådgivning. Formålet med denne rådgivning er at forsøge at hjælpe forældrene til selv at løse deres problemer. Der er ikke mulighed for at træffe afgørelse om, at en anden person end forældrene kan få ret til samvær med børnene. Dette gælder, uanset om der er tale om personer, der tidligere har haft tæt tilknytning til børnene. Man kunne i den forbindelse nævne bedsteforældre eller en ægtefælle eller en samlever til forældremyndighedsindehaveren.

Det kan nævnes, at der i svensk og norsk lovgivning findes regler, der giver mulighed for at træffe sådanne afgørelser. Også i Danmark har det været overvejet, om der burde indføres en mulighed for at træffe afgørelse om, at andre

end forældrene skal have ret til samvær med børnene. I Danmark har vi ikke fundet grundlag for at indføre tilsvarende regler. I Betænkning nr. 985/1983 om forældremyndighed og samværsret udtalte en arbejdsgruppe således, at selv om det i en række tilfælde ville være værdifuldt for et barn at opretholde kontakt til en voksen person, som det tidligere har haft nær kontakt til, fandt man alligevel ikke, at der burde fremsættes lovforslag herom. Baggrunden herfor var risikoen for, at kontakten ville miste sin værdi for barnet, hvis den gav anledning til stridigheder. Opretholdelsen af en kontakt af den nævnte art fandtes derfor at burde ske på frivillig basis, det vil sige med samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

I tilfælde, hvor et barn er anbragt uden for hjemmet, vil barnets kontakt med hjemmet ikke uden videre blive afbrudt. I henhold til § 67 i lov om social bistand har det sociale udvalg pligt til at sørge for, at forbindelsen mellem barnet og dets hjem holdes ved lige, medmindre hensynet til barnets velfærd taler imod dette i det enkelte tilfælde.

Hvis indehaveren af forældremyndigheden afgår ved døden, skal det afgøres, hvem der skal have forældremyndigheden over barnet. Her må der skelnes mellem to situationer:

Hvis forældrene har aftalt fælles forældremyndighed over barnet, vil forældremyndigheden som udgangspunkt forblive hos den anden. Såfremt barnet ikke har boet hos den efterlevende, kan en anden dog anmode om at få tillagt forældremyndigheden over barnet. En anmodning herom vil dog kun blive efterkommet, hvis hensynet til barnet taler imod, at forældremyndigheden bliver hos den efterlevende.

Hvis den af forældrene, der er afgået ved døden, hidtil har haft forældremyndigheden alene, bestemmes det under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, hvem der skal have forældremyndigheden. Anmoder den efterlevende ægtefælle om forældremyndigheden, vil ansøgningen blive imødekommet, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det. I denne situation kan det efter omstændighederne forekomme, at forældremyndigheden tillægges bedsteforældre eller afdødes samlever eller ægtefælle.

Afgørelsen om forældremyndighed og samværsret skal jo altid træffes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet. I den forbindelse

[Socialministeren]

kan der være grund til at nævne reglen i myndighedslovens § 26 om, at et barn over 12 år skal høres, inden der træffes afgørelse om forældremyndigheden og samværet.

Sammenfattende mener jeg derfor, at man kan sige, at de gældende regler om forældremyndighed og samværsret giver gode muligheder for, at myndighederne i disse meget vanskelige sager kan træffe den afgørelse, der er mest gavnlig for børnene.

Jeg har i det foregående beskæftiget mig med de regler, som vi har i øjeblikket herhjemme, men det er jo også vigtigt at være opmærksom på de internationale aspekter. I den forbindelse vil jeg gerne nævne, at FN for en uges tid siden har vedtaget en helt ny konvention om børns rettigheder. Det er en konvention, som i høj grad er blevet til under aktiv dansk medvirken, idet Danmark var medforslagsstiller til konventionen. Regeringen lægger også meget vægt på, at Danmark meget hurtigt tilslutter sig konventionen. Justitsministeren har således allerede sat en høringsprocedure i gang med henblik på at få vurderet, om der måtte være nogle problemer i konventionsteksten eller ratifikation vil kunne ske uden forbehold fra dansk side. Der vil således meget hurtigt blive taget stilling til spørgsmålet om dansk ratifikation af konventionen.

For så vidt angår den sociale side af spørgsmålet vil jeg gerne fremhæve, at det i de uheldige situationer, hvor et barns forældre ikke kan fungere – det være sig på grund af sygdom, misbrug af narkotika eller alkohol eller måske forældrenes død – efter reglerne i bistandslovens afsnit II påhviler kommunen at træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at barnet ikke udsættes for forhold, der bringer dets sundhed i fare. Det vil i den forbindelse være kommunen, der skal sørge for, at barnets forhold bliver nøje undersøgt, ligesom kommunen har pligt til at rådgive og vejlede.

Kommunen skal også, hvis det skønnes nødvendigt, medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden, hvis ingen har forældremyndigheden.

Når det efter undersøgelse af barnets eller den unges forhold kan konstateres, at hjælpeforanstaltninger er påkrævede af hensyn til barnet eller den unge, kan der meddeles henstillinger eller pålæg med hensyn til barnets eller den unges pleje eller behandling, opdragelse, ud-

dannelse eller arbejde under pågældendes ophold i eget hjem.

Der kan også beskikkes en personlig rådgiver, som kan bistå barnet eller den unge og dennes familie, f.eks. med at tilrettelægge den pågældendes tilpasning til samfundet og navnlig virke for pågældendes uddannelse m.v.

Har forholdene i hjemmet udviklet sig sådan, at børnene ikke kan blive hos forældrene og dermed med de sociale myndigheders mellemkomst må anbringes uden for hjemmet, vil dette udmærket kunne ske ved, at barnet eller den unge får ophold hos familiemedlemmer eller andre, der står barnet nær. Det har altid været et udgangspunkt efter den sociale lovgivning, at hvor familien kunne bruges og vel at mærke var villig, valgte man familien som det bedste sted for barnet eller den unge at være. I den senest udsendte vejledning om børns og unges ophold er det præciseret, at de anbringende myndigheder skal være opmærksomme på, om der ikke inden for familiens kreds findes et hjem, som vil være det bedste anbringelsessted for barnet.

Jeg må gøre opmærksom på, at beslutningen om, hvor barnet skal anbringes, er det sociale udvalgs, altså kommunens. Dette følger af bistandsloven, der om anbringelse uden for hjemmet fastslår, at myndighederne ud fra hensynet til barnet og dets forhold til familien skal vælge et egnet opholdssted.

Derimod indeholder loven ikke regler om, hvor barnet konkret skal anbringes. Dette synes jeg er udtryk for en rigtig tankegang. Hvilket opholdssted der vil være det bedste for et barn i en akut situation, må nødvendigvis bedømmes helt konkret. Sådanne spørgsmål kan der ikke lovgives om.

Jeg synes, at der med præciseringen i vejledningen om brug af familiemedlemmer er sket en understregning af familiens værdi, og længe mener jeg ikke at vi bør gå på nuværende tidspunkt.

Kan barnet ikke få ophold hos familien, skal de anbringende myndigheder efter bistandsloven søge at sikre, at barnets forbindelse med hjemmet holdes ved lige. Ved hjemmet forstås her langt flere end forældrene – ud fra en forståelse af, at det er vigtigt for et barn at oprettholde nære relationer til såvel bedsteforældre som andre personer, som barnet har haft nær kontakt med i det daglige.

[Socialministeren]

Jeg vil godt understrege, at det, ligesom når der er tale om anbringelse, altid må være de konkrete forhold i det enkelte tilfælde, som er bestemmende for omfanget af og formen for samværet, for vi kan vel alle være enige om, at hensynet til barnet må veje tungest. Det er da også min opfattelse, at man ude omkring i kommunerne er klar over værdien af at opretholde barnets kontakt med andre end forældrene og, i det omfang det er muligt, lægger vægt på at sikre dette samvær.

Nu er det jo sådan, at nogle konkrete sager umiddelbart kan give pårørende anledning til at kritisere de afgørelser, der træffes af sociale myndigheder. Her står myndighederne i og for sig i en utilfredsstillende situation, fordi de naturligvis gerne ville fortælle om deres gode grunde til at handle på en bestemt måde i en konkret sag, men er afskåret herfra på grund af tavshedspligten. Den situation mener jeg imidlertid at myndighederne må leve med, og jeg finder ikke tilstrækkeligt grundlag for at ændre på det.

Samtidig må vi nok også erkende, at der er mennesker, der føler afmagt over for systemet, når de fornemmer, at der bliver truffet afgørelser hen over hovedet på dem som slægtninge, f.eks. bedsteforældre. Her mener jeg at der kan gøres noget fra de kommunale myndigheds side for at mindske denne følelse af afmagt ved, at kommunerne i høj grad orienterer slægtninge om, hvorfor de handler, som de gør, vel at mærke uden at bryde deres tavshedspligt. Det kan i de konkrete situationer være ganske vanskeligt, men bør ikke desto mindre søges gennemført så langt som muligt.

Jeg vil til slut gerne nævne, at spørgsmålet om eventuelt at gennemføre ændringer i de gældende bestemmelser om foranstaltninger over for børnefamilier med særlige behov for tiden er genstand for nærmere undersøgelse og vurdering i Udvalget om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge. Det er det udvalg, der blev nedsat i sommeren 1988, det såkaldte Graversen-udvalg. Udvalget forventes at komme med sin betænkning i august 1990. Problemerne omkring barnets ret til at opretholde forbindelsen til sin slægt indgår også i udvalgets arbejde. Folketingsdebatten her i dag vil naturligvis også indgå i udvalgets overvejelser – ligesom det allerede aftalte orienteringsmøde mellem Folketingets Socialudvalg og professor

Graversen. Det er jo aftalt til afholdelse i februar måned.

Når udvalget er kommet med sin betænkning, vil jeg nærmere overveje, hvilke ændringer vi vil søge gennemført.

Jeg vil gerne efter at have hørt hr. Glønborgs begrundelse for denne forespørgsel opfordre til, at vi i dag kan få en debat uden fremførelse af konkrete eksempler. Det tjener ikke noget formål.

*Forhandling***Glønborg (KRF):**

Jeg må naturligvis på forespørgernes vegne sige tak for den besvarelse, vi har fået på de to ministres vegne, men jeg vil godt sige med det samme, at jeg egentlig mere føler, at det var besvarelsen af et spørgsmål, der lød: Hvordan er reglerne i denne situation? – end at det var svar på spørgsmålet: Hvad vil ministeren gøre for at forbedre samskillet?

Jeg kan være helt enig med socialministeren i den sidste bemærkning, om, at nu skal vi passe på, at vi ikke her giver os til at diskutere konkrete tilfælde. Det er helt klart, at det skal vi ikke gøre i denne sag. På den anden side kan en debat være så svævende, at den mister jordforbindelsen, hvis man ikke med et par eksempler får anskueliggjort, at der faktisk er kød på problemet. Jeg trak et par eksempler frem, og jeg har en mappe dernede med mange flere. Socialministeren ved om dem, for en række af de henvendelser, som jeg har fået, har socialministeren også fået, og vi har talt om nogle af dem. Og en masse har man kunnet læse i aviserne.

Derfor føler jeg egentlig også, at der er eksemplifikationer nok til, at vi ikke behøver at trække flere enkelttilfælde frem, og det skal jeg derfor undlade at gøre. Men jeg vil gerne præcisere, at de altså eksisterer, og når jeg skal følge henstillingen om ikke at trække eksempler frem, vil jeg altså ikke imødegås med en påstand om, at de nok ikke eksisterer, for så er jeg nødt til at dokumentere, at de eksisterer.

Jeg føler mig lidt provokeret til at sige det her i indledningen, netop fordi den besvarelse, jeg fik, gik så meget på, at vi har nogle regler, og at de er gode nok. Jeg vil gerne holde fast ved det, som jeg sagde i min begrundelse, nemlig at vi ikke ønsker at gå i krig med alt og alle. Og jeg vil gerne gentage her, at der foregår masser af

[Glønborg]

fornuftigt arbejde, hvor barnets tarv helt igennem varetages. Men jeg synes også, at det er tindrende klart, at der er grove eksempler i systemet på, at man ikke gør det, som er intentionen i den bekendtgørelse, som socialministeren henviser til i dag, og som socialministeren også henviste til den 18. januar, da jeg stillede mit onsdagsspørgsmål.

Der er adskillige mennesker, der har gennemlæst Folketingets referat af debatten den 18. januar og den vejledning, som socialministeren henviser til. Der er adskillige, der har sagt til mig: Socialministeren svarede i folketingsalen betydelig mere konkret på det problem, end problemet er beskrevet i vejledningen. Og efter alt det, vi nu har oplevet siden den 18. januar, føler jeg trang til at spørge socialministeren, om ikke socialministeren vil overveje allerede nu, uden at behøve at vente på Graversen-udvalget, at skære den holdning, som socialministeren klart gav udtryk for her i salen den 18. januar – og egentlig også har givet udtryk for i dag – ud i pap i en vejledning, som er til at forstå, og som nok i lidt højere grad siger »skal« end »bør«.

Det fremgår af det, jeg sagde før, at vi naturligvis ikke i enhver situation kan kræve, at barnets familie i bred betydning og omgivelserne omkring det skal være med i billedet, for de kan i visse situationer være ubrugelige. Men vi må forlange, at de bliver taget ind som en del af billedet, og at deres ressourcer bliver vurderet, og at alle de ressourcer, der måtte være til stede i barnets familie i bred betydning og i barnets omgivelser, bliver brugt af vort officielle system, for ellers skærer vi altså nogle bånd over.

Jeg er glad for ministerens henvisning til den konvention om barnets rettigheder, som vi lige netop har fået vedtaget i FN. Desværre foreligger der endnu ikke nogen officiel oversættelse til dansk. Jeg har lavet en uofficiel oversættelse af en af paragrafferne. Jeg kan jo ikke kalde den et citat, eftersom det ikke er fra en officiel oversættelse, så den står altså for min egen regning, men jeg har drøftet den med et par af dem, der er vant til at læse den slags ting, og de har sagt god for den. Ifølge den skulle artikel 5 i den netop vedtagne konvention komme til at lyde noget i retning af det her:

»De deltagende stater skal respektere det ansvar og de rettigheder og pligter, som bæres af forældre eller, hvor det er muligt, medlemmer

af familien i bred betydning eller fællesskaber, som efter lokal sædvane er beregnede til det – værger eller andre personer, som er legalt ansvarlige for barnet – til på en måde, der passer til barnets udvikling, at bestemme passende ledelse og vejledning i anvendelsen vedrørende barnet af de i nærværende konvention anerkendte rettigheder.«

Det er en lang og indviklet paragraftekst, men intentionen i det fremgår helt tindrende klart: Et barn er et individ, der skal respekteres som det, det er: et barn. Men det skal også respekteres som en del af den helhed, som er en del af dette barns identitet. Vi må gøre os klart, at vi gør vold på et barn, hvis vi unødigt klipper alle dets bånd over til dem, som det har kendt.

Jeg har hørt om en dreng, som i en sådan situation sagde: »Hvorfor tager de alle dem, jeg holder af, fra mig?« Det må være en hård byrde at bære for en dreng at opleve det sådan, at man tager alle dem, han holder af, fra ham.

Selv om vi ikke her på nogen måde – fordi vi ikke har ret til det – skal gå ind i diskussionen om enkelthederne, synes jeg, der tegner sig et tydeligt mønster af, at en lang række anbringelser uden for hjemmet fører til, at man for, som det hedder, at få ro om barnets tilværelse i plejefamilien eller på institutionen afviser besøg af i visse tilfælde både forældre, bedsteforældre og andre i perioder på 1–2 måneder. Jeg har også eksempler på, at børn nægtes at modtage julegaver fra familier og lignende. Jeg synes, det må få en socialminister til at sige: Her er vist en vejledning, der trænger til at blive strammet op.

Graversen-udvalget har fået et udmærket kommissorium, men jeg synes nok, at vi kunne gøre noget ved lige netop det hjørne af problemet, som jeg har taget op i dag, uden at vi behøvede at vente på Graversen-udvalget. Men jeg sætter selvfølgelig pris på, at det her kommer til at indgå i den helhed, som vi vil få op til diskussion, når vi får Graversen-udvalgets arbejde.

Og så vil jeg godt til allersidst nævne det, som man åbenbart på verdensplan har kunnet se er en god ting: Personer i barnets hverdag, som ikke behøver at være knyttet til familien, men som på en eller anden måde har været gjort ansvarlige for barnets situation, bør man også tage med. Her vil jeg gerne som et eksempel nævne folkekirkens fadderinstitution. Det undrer mig – og det var en opgave til justitsministeren – at fadderløftet overhovedet ikke ta-

[Glønborg]

ges i betragtning, når man anbringer et barn et eller andet sted.

Jytte Andersen (S):

Socialdemokratiet har den opfattelse, at når familier går i stykker, når børns velfærd og trivsel står på spil, når barnets egne voksne ikke længere kan fungere stabilt, når spørgsmålet om forældremyndighedsplacering og forvaltning af samkvemsret udvikler sig til årelange krige mellem voksne, så hænger det tit og ofte sammen med en ophobning af sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige problemer. Det hænger sammen med manglende økonomisk overskud, dårlige boliger, ringe eller ingen uddannelse, manglende overblik og manglende viden om børns behov og om børns reaktioner i krisesituationer.

Der er ingen tvivl om, at der er noget galt i forvaltningen af børnesager. Det diskuterede vi i sidste folketingssamling på baggrund af de 4 rapporter, som Socialforskningsinstituttet har udarbejdet, som jo peger på nogle kritisable forhold, og som var med til at få etableret det midtvejsmøde mellem Graversenudvalget og Folketingets Socialudvalg, som ministeren omtalte, og som vi meget ser frem til.

Og så kommer Kristeligt Folkeparti nu med den dybsindige konklusion på spørgsmålet om, hvordan vi løser de tunge familieproblemer, som består i, at familierne ikke i alle tilfælde fungerer så godt, som vi kunne ønske os det, at vi skal have en forespørgselsdebat. Så er dagens gode gerning åbenbart gjort. Kristeligt Folkepartis ugentlige markeringsbehov må ærlig talt efterhånden siges at være temmelig ekstremit.

Ærlig talt, vi synes ikke, at det er en rimelig måde at behandle dybt alvorlige familiekriser på, kriser, der i meget høj grad hænger sammen med en fejlslagen socialpolitik, en manglende eller noget forpusket børne- og familiepolitik. Og det er jo områder, som Kristeligt Folkeparti i de seneste år har haft et temmelig tungt ansvar for.

Socialdemokratiets opfattelse er, at samfundet har en forpligtelse til at skabe rammer omkring børnefamilier, som gør, at forældre kan give børnene det bedst mulige liv i barndommen. Dertil kræves, at barnet betragtes som en samfundsborger med egen værdi og med selv-

stændige rettigheder som vedtaget i FN-konventionen i sidste uge og på Interparlamentarisk Unions forsamlings i februar; og at der er et offentligt servicesystem indeholdende gode daginstitutioner, økonomiske støtteordninger, og ordentlige familieboliger, hører også til det støttesystem.

Dertil kommer efter vores opfattelse, at det er nødvendigt, at forældre får en langt bedre viden om børns behov og reaktioner. Viden om omsorg og børneopdragelse er jo ikke medfødte egenskaber, og dagens unge familier står faktisk meget tit i den situation, når de kommer hjem med deres barn, at det er første gang, de står med ansvar for et lille barn, fordi de jo ikke er vokset op i store søskendeflokke og med små søskende, som de har haft ansvar for. Hvis så dertil kommer, at deres økonomiske situation og den øvrige sociale situation er belastet, ja, så kan der meget let gå koks i familien. Nerverne er tyndslidte, tolerancetærsklen lav, usikkerheden lammende, og familiekrisen er nær. Med andre ord: Den onde cirkel er begyndt, og hvis den ikke brydes meget hurtigt med et effektivt forebyggende arbejde, kender vi alle sammen resultatet.

Og da er det jo symptomatisk, at Kristeligt Folkepartis socialpolitik er troen på, at dybtliggende og omfattende familiemæssige brande kan slukkes med en lille vandpistol. Jeg siger ikke dette her, fordi der ikke er noget galt og vi ikke kunne gøre tingene bedre, men jeg siger det, fordi socialministeren har givet Folketinget håndslag på at få en diskussion på basis af det arbejde, der udføres i Graversen-udvalget, og jeg synes, at Folketingets medlemmer skulle have taget det til sig og sagt: Så er det dér, diskussionen foregår, og så får vi lavet de ændringer, som er nødvendige, på en kvalificeret baggrund.

Vi er også kritiske over for forespørgslen og kritiske over for at diskutere disse meget følsomme ting på denne måde. Der er jo ikke tale om at få illustreret en vilje til, at børns retsstilling skal styrkes, det er mere et spørgsmål om omgivelsernes ret til børnene. Vi synes faktisk, at det er på høje tid, at vi tager udgangspunkt i børnenes behov og ønsker.

Derfor vil vi foreslå, at vi – måske i næste folketingssamling – får en bredere diskussion i Folketinget, bl.a. på baggrund af FN's børnekonvention, på baggrund af Graversenudval-

[Jytte Andersen]

get og på baggrund af det udredningsarbejde, som Nordisk Råd har opfordret os til at iværksætte omkring børns dagligdag, så at vi på den måde får en kvalificeret debat, der går lidt bredere.

Socialministeren nævnte i sin tale, at folketingsdebatten her ville indgå i Graversen-udvalgets videre arbejde, og derfor vil jeg sådan lidt summarisk nævne nogle af de ting, som Socialdemokratiet synes at der er brug for, når det drejer sig om at sikre børn en bedre stilling i dagens samfund.

For det første synes vi, at vi bør etablere en børneombudsinstitution, for vores skyld gerne som en del af Folketingets øvrige ombudsinstitution. Vi ønsker reelle muligheder for, at børn kan komme til orde og inddrages i beslutningsprocesserne i lokalsamfundet. Institutioner, skoler, biblioteker osv. ville også efter vores opfattelse være gode ting at beskæftige sig med.

Vi mener også, at børn skal have mulighed for anonymt at søge råd og vejledning, enten direkte i nærmiljøet eller ved etablering af børnetelefoner. Børn bør have egen bisidder i sager vedrørende anbringelse uden for hjemmet og i sociale sager i øvrigt. I skilsmissegager kunne man måske godt placere børns mulighed for at komme til orde noget stærkere, men lad os diskutere det.

Jeg mener egentlig også, at vi bør diskutere på et fornyet grundlag, om ikke vi i flere sager kunne placere forældremyndigheden på andre personer i tilfælde af svigtende forældremyndighed eller ved dødsfald – i lighed med det svenske og i øvrigt også det norske system.

Jeg vil også på Socialdemokratiets vegne tilkendegive, at vi synes, at barnets tarv i familier, hvor der er tale om misbrugsproblemer, alkoholproblemer, narkoproblemer og krænkelser, bør styrkes på en sådan måde, at der ikke skal gå så lang tid, før man griber ind fra de sociale myndigheders side, og også på en sådan måde, at indsatsen ikke altid og nødvendigvis skal sigte på at få barnet hjem til den samme familie igen.

Barnets ret til at modtage og skrive breve bør være en indlysende rettinghed.

Vi synes også, at en bred oplysningsvirksomhed til forældre om børns behov kunne prioriteres, sådan at forælderrollen blev lidt mere klar for de unge familier. Vi synes egentlig også, at vi kunne gøre os umage med lokalt at give

mulighed og plads for, at forældre kan søge råd og vejledning om almindelige opdragelsesproblemer, uden at de nødvendigvis bliver gjort til »sociale klienter«.

Med andre ord synes vi, at der er mange ting, der kan diskuteres, når det drejer sig om børns retsstilling. Vi mener, at mange hegnspæle kunne flyttes til gavn for den næste generation, og derfor vil vi foreslå en debat, som jeg har sagt det her, på et lidt bredere grundlag med henblik på at styrke børns retsstilling.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Vi har naturligvis håbet på en debat, hvor der kom mange ideer frem til forbedring af barnets kår.

Jeg vil da også sige tak for, at fru Jytte Andersen har lagt en del af den slags på bordet. Men fru Jytte Andersen har åbenbart ikke nærlæst vores forespørgsel og har ikke hørt min indledning, for man kan ikke bebrejde os, at vi ikke har talt om en hel masse ting, som vi ikke har sat på dagsordenen i dag. Jeg sagde udtrykkeligt, at det er et hjørne af problematikken, vi har rejst i dag, som vi syntes var en diskussion værd. Og den er en diskussion værd.

Jeg vil udtrykke min skuffelse over, at det skal være nødvendigt for fru Jytte Andersen at nedgøre vor arbejdsindsats til et egentligt markeringsbehov. Jeg kan forsikre fru Jytte Andersen om, at bag ved det her ligger mange, mange timers samtale med mennesker med disse problemer og mange henvendelser. Så det er på vegne af en hel række mennesker, at jeg fremfører dette som et reelt problem.

Men det, vi overværer her, er måske en ganske god illustration af det, som mange af disse bedsteførelde og andre oplever. De møder et behandlingssystem med nogle professionelle, som siger: Det her skal I ikke blande jer i, for vi ved alt om, hvordan det skal gøres. Og når man fra Kristeligt Folkepartis side gør opmærksom på et problem, som man gerne vil have gjort noget ved, så får man at vide fra Socialdemokratiet: Det skal I bare ikke blande jer i, for alt, hvad der har med sociale forhold at gøre, ved vi alt om hvordan skal gøres.

Det er den eneste måde, hvorpå jeg kan tolke fru Jytte Andersens lidt nedladende bemærkninger. Jeg håber, at vi kan blive fri for flere af den slags bemærkninger i dag, så vi kan få en saglig diskussion om tingene.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg ved ikke, om jeg kan love hr. Glønborg, at der ikke kommer flere bemærkninger fra mig i dagens debat, men jeg vil godt sige, at jeg ikke på noget tidspunkt har nedgjort problemet. Jeg har nedgjort, at Kristeligt Folkeparti har valgt den absolut mest uegnede ramme for en kvalificeret diskussion om dybt alvorlige familiemæssige problemer. Det synes jeg rent ud sagt er for ringe, og jeg synes godt, at jeg kan sige det så stærkt, for hr. Glønborg ved udmærket godt, hvilke kvalificerede overvejelser der foregår i Graversen-udvalget, og hvor optaget det samlede Socialudvalg er af lige præcis de her problemer.

Der er ikke tale om, at vi ikke tager problemerne alvorligt; det mener jeg faktisk også at socialministeren meget redeligt gav udtryk for i sin tale. Det er dybt seriøse problemer, som ikke bør indgå i en folketingsdebat på nuværende tidspunkt. Der er altså ikke tale om, at det er problemerne, der er noget i vejen med. Der er tale om, at Kristeligt Folkeparti har valgt en totalt uegnet måde at diskutere dem på.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Hvis ikke en offentlig diskussion i Folketinget af et alvorligt emne skulle være den rigtige ramme, forstår jeg ikke, hvad rigtige rammer er. Vi har netop ønsket at få problemet frem på bordet, sådan at alle er klar over, at det eksisterer, naturligvis for derigennem at få lagt et pres på det system, som i visse tilfælde handler imod barnets tarv, og det er lige netop det, sagen drejer sig om.

Karen Højte Jensen (KF):

I forespørgslens tekst lægges der op til, at samspillet mellem de offentlige myndigheder og barnets familie i bredeste forstand skal forbedres i forbindelse med børns anbringelse uden for eget hjem.

Vi er i Det Konservative Folkeparti enige i, at det er utrolig vigtigt, at børn, der af den ene eller anden grund ikke kan opholde sig hos forældrene eller hos den af dem, der måtte have forældremyndigheden, har så god en kontakt til deres øvrige familie og eventuelt andre, som det er muligt. Det er jo netop også intentioner-

ne bag det regelsæt, som ligger til grund for de sociale udvalgs beslutninger.

Udgangspunktet må dog altid i konkrete sager være, at det er hensynet til barnets tarv, der er det afgørende, når der lokalt skal træffes beslutninger om, hvilke foranstaltninger der skal iværksættes. Jeg skal selvfølgelig ikke hævde, at man ikke i enkelte konkrete sager i højere grad kunne have inddraget implicerede slægtninge, men generelt er jeg dog sikker på, at de sociale udvalg gør deres bedste for at leve op til deres forpligtelser.

Men de konkrete sager er jo ofte langt mere komplicerede, end det umiddelbart kan se ud for udenforstående. Vi ved også, at det ikke er muligt alene gennem lovgivning eller andre regelsæt at sikre en god og frugtbar kontakt mellem mennesker.

Jeg opfatter det sådan, at de rejste problemer først og fremmest angår de ca. 600 anbringelser af børn uden samtykke. I alle andre tilfælde er det naturligvis positivt, hvis de sociale myndigheder stimulerer forældremyndighedsindehaveren til, at barnet også får kontakt med bedste-forældre og andre. Men om det offentlige skal gribe ind over for den, der har forældremyndigheden, vil jeg i dag lade stå åbent. Det vil måske kunne rejse nye problemer.

Som socialministeren også nævnte, er det jo sådan, at der sidder et udvalg, Graversen-udvalget, der gennemgår de gældende bestemmelser om foranstaltninger over for børnefamilier med særlige behov. Det tema, som i dag er taget op, indgår også i udvalgsarbejdet, og når det er afsluttet, vil vi have et godt grundlag for at vurdere, om der er behov for ændringer og i givet fald hvilke.

Carsten Andersen (SF):

Forespørgslen handler om, hvordan regeringen vil forbedre samspillet mellem det offentlige og barnets familie og andre personer i dets sædvanlige miljø.

Man ser straks, at det ikke er barnet, som er hovedpersonen i denne forespørgsel, men alle de mennesker, der er omkring barnet, og som ikke altid handler i overensstemmelse med barnets tarv.

Vi har her i Folketinget gennem de sidste 2 år haft 2 redegørelser, 3 forespørgsler og 3 beslutningsforslag, som direkte omhandler børns vilkår og dagligdag. På den baggrund er der ned-

[Carsten Andersen]

sat et tværministerielt børneudvalg, som i sine udtalelser overhovedet ikke siger noget konkret eller noget nyt, og vi har Graversen-udvalget, som ministeren nævnte i sin tale, og som vi venter os meget af.

Erfaringerne fra disse debatter og resultaterne heraf efterlader en fornemmelse af, at børns egentlige dagligdag og vilkår bliver forbigået i en lang række vigtige sammenhænge, hvis man ser det ud fra barnets situation. Det er spørgsmål som økonomi, kultur, uddannelse, trafik og så det spørgsmål, som Kristeligt Folkeparti rejser om den situation, hvor et barns forældre ikke kan fungere.

Der kan være mange årsager til, at et barns forældre ikke kan fungere, og der kan være mange måder, de ikke kan fungere på. I alle tilfælde er det barnet, som er taberen, hvis det offentlige ikke kan spille sammen med forældrene, men barnet er også taberen, hvis det offentlige kun spiller sammen med forældrene og andre personer og ikke opfatter barnet som en selvstændig person.

Denne regering og dens støttepartier og også de partier, der tidligere har været i regering siden 1982, har et godt og grundigt medansvar for, at der er en række familier og enlige forsørgere, som ikke er i stand til at fungere. Det handler om basale ting som arbejde, ordentligt økonomisk forsørgelsesgrundlag, uddannelse og ordentlige daginstitutions- og fritidstilbud til børn og unge.

Her kunne man jo fristes til at komme med en dagsorden, som forpligter regeringen til at sikre alle forsørgere arbejde eller uddannelse samt sikre daginstitutionspladser og tilstrækkelige fritidstilbud til børn og unge. Hvis regeringen og dens støttepartier erklærer sig enige, ville en stor del af det sagsområde, som denne forespørgsel handler om, bortfalde, og der ville blive ressourcer til at løse de resterende problemer.

Når forældrene ikke er i stand til at fungere i forhold til deres børn, har både lokalsamfund, amt, kommune og stat et medansvar for at tilbyde råd, støtte, vejledning og konkret hjælp. Vi skal ikke lægge skjul på, at vores opfattelse er, at forældrene er centrum for barnets verden, hvad enten det bor hos dem eller ej. Men vi oplever mange gange, at under henvisning til økonomiske omkostninger ved et behandlingstiltag og af hensyn til forældrene bliver de børn

og unge, som anbringes uden for eget hjem, kastebold mellem en række forsøg på at få et hjem til at fungere. Prisen, som barnet må betale, skæles der ikke altid til. En undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet om anbringelsesforløb taler sit helt tydelige sprog herom. En stor del af denne problematik undersøges af Graversen-udvalget, og resultatet af det arbejde imødeser vi med spænding.

Jeg vil godt knytte nogle kommentarer til det, hr. Glønborg sagde, og til nogle af de konkrete eksempler, som hr. Glønborg på trods af ministerens henstilling alligevel lagde frem.

Jeg synes, vi bliver nødt til også at nævne i forbindelse med denne kontakt, at børn mange gange bliver misbrugt i forældres og bedsteforældres forsøg på at bringe sig selv i rampelyset. Vi har i § 71-tilsynet fået en del klager over det offentliges beslutninger om kontakt imellem børn og forældre og bedsteforældre. Og når vi dykker ned i de sager, viser det sig, at der går år imellem, at disse voksne kontakter børnene. Der er det, at andre så træder ind og siger: Det er en for alvorlig usikkerhed for barnet kun at have kontakt med sine forældre med års mellemrum; derfor beder vi jer om at lade være.

Der skal ikke være nogen tvivl om, at vi også synes, at børn har ret til at få julegaver, men hvis det er den eneste kontakt, barnet har til sine forældre, ville det nok være bedre, om det ikke fik de julegaver. Det er det, sagen egentlig handler om, hr. Glønborg, når det offentlige skrider ind over for forældre, som ikke magter eller ikke vil videreføre den kontakt til børnene, som børnene har krav på fra voksne.

Det er sjældent – men vi ser det, og det skal jeg vende tilbage til – at der er systemer, der handler imod barnets tarv. Det kræver, at der er en beslutning hos systemerne om, at man vil handle imod barnets tarv. Vi ser mange gange, at nogle af systemerne ikke fungerer sådan, at det bliver til barnets tarv. Jeg synes aldrig, at jeg i den socialpolitiske karriere, jeg har haft, har oplevet systemer, der har besluttet, at nu skal det her være imod barnets tarv.

Jeg synes også, at det er rigtigt, at børn skal have ret til at skrive og ret til at modtage breve, men så skal der også foreligge en forpligtelse for de voksne, som ønsker at korrespondere, til at gøre det, ikke med års mellemrum, men således, at de forpligtes til at gøre det med få måneders mellemrum. Det er også det, sagen handler om.

[Carsten Andersen]

Ministeren sagde, at denne debat vil indgå i Graversen-udvalgets overvejelser, og jeg skal tillade mig at komme med nogle eksempler på, at børn og unge kommer i klemme i det offentlige system, som jeg håber også kan indgå i Graversen-udvalgets arbejde.

Først og fremmest handler det om kommunernes valg af anbringelsessted. Jeg vil også opfordre socialministeren til at være opmærksom på kommunernes praksis. Jeg har tidligere i andre sammenhænge været inde på unges anbringelse i arbejds-lignende forhold om bord på småskibe, hvor anbringelsen intet har med socialpædagogik at skaffe, men egentlig er en deportering i et arbejdsforhold, hvor de unge ikke engang har almindelige besætningsmedlemmers rettigheder, ja, de har end ikke en fanges muligheder for uddannelse og gårdtur.

Det andet eksempel er børns og unges anbringelse under institutionslignende forhold, uden at der har været en ordentlig undersøgelse af anbringelsesstedet, men hvor det er valgt ud fra, hvad der var det hurtigste og det nemmeste – det, som man inden for socialt arbejde kalder »det forhåndenværende søms princip«. Det er noget, der breder sig uhyggelig meget, og som det ville være rart at man også så på.

Den tredje ting er en hurtigere indgriben over for kidnapning af børn i Danmark. Jeg synes, det er helt uantageligt, at offentligt ansatte og bedsteforældre eller forældre egentlig kan kidnappe børn, fordi de er anbragt under forhold, som de ikke synes om, og at man så ikke kan banke politiet til at gøre en ordentlig indsats for at få børnene bragt til veje igen. Det er ikke nogen sikker tilværelse for et barn at leve skjult som kidnappet.

Gang på gang har jeg peget på, at kommunerne på regnskabssiden er stærkt kontrolleret af streng revision, mens man på den socialpolitiske side, den menneskelige side, ikke har den samme strenge revision. Jeg vil også pege på, at børn, som bliver forældreløse, har en alvorlig risiko for at falde igennem vores gennemregistrerede samfund. Hverken skifteretten eller folkeregisteret har nogen praksis for at gøre sociale myndigheder opmærksomme på, at her er der et forældreløst barn. På en eller anden måde går man ud fra, at børn, som ved et uheld eller andre uheldige omstændigheder har mistet deres forældre, gribes af nogle andre, eller at de går midt ud på gaden og råber, sådan at de soci-

ale myndigheder automatisk bliver opmærksomme på dem.

Sådan sker det ikke. Meget ofte sker der det, at der er gode mennesker, som tager sig af disse børn, og så går der meget lang tid, før de sociale myndigheder egentlig vågner op og tager fat på sagen. Det er noget, som jeg også vil håbe at Graversen-udvalget vil tage sig af.

Den sidste ting, som jeg vil pege på, er omtalt i en undersøgelse af SSP-samarbejdet, der er udført af Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut, og hvor der gøres rede for årsagerne til, at man opfatter tavshedspligten som besværlig. Når jeg nævner det her, er det, fordi det drejer sig om forældresamarbejdet. Der peges der faktisk på, at når man i SSP-arbejdet ønsker at tilsidesætte forvaltningslovens krav om samtykke til videregivelse af oplysninger for tavshedspligten, henviser man til – det står på side 151 i »SSP-samarbejdet i kommunerne« af Jill Mehlbye – »at »samtykkepligten« ikke passer særlig godt til den nye »sagsbehandlingskultur« med uformelle, spontane samtaler og handlinger«. Undersøgelsen rejser spørgsmålet – og jeg citerer igen:

»Handler problemet om tavshedspligt også om, at det er *besværligt* at inddrage forældrene, fordi tingene dermed tager længere tid? De har måske en anden mening om, hvordan deres eller deres barns problemer skal løses, end de professionelle har, eller de kan måske finde på at blande sig i eventuelle tiltag.«

Når jeg nævner det, er det, fordi jeg synes, det er vigtigt, at Folketinget allerede nu er opmærksom på, at en ny sagsbehandlingsstruktur inden for SSP lægger vægt på, at det er hurtigere at gøre det uden forældresamarbejde, og fordi vi får disse forslag til behandling senere i denne samling.

Pia Larsen (V):

Venstre mener, at Folketinget bør afvente det arbejde, der for tiden foregår i det såkaldte Graversen-udvalg, som er nævnt flere gange tidligere. Socialministeren nedsatte det i 1988, og man forventer, at arbejdet afsluttes i sommeren 1990. Vi mener ikke, at man bør foretage ændringer i de eksisterende regler om børns retlige vilkår, før udvalget har færdiggjort sit arbejde.

Når det er sagt, vil jeg gerne kort gentage Venstres principielle holdning, nemlig at

[Pia Larsen]

tvangsanbringelser og andre tvangsforanstaltninger for børn kun bør anvendes i de sjældne tilfælde, hvor barnets tarv absolut nødvendiggør det. Ellers må frivillige ordninger og forebyggende arbejde klart være at foretrække.

Når det handler om mennesker og specielt børn og deres følelser, er det ikke rimeligt at forsøge at afstikke faste regler for, hvordan en konkret situation skal håndteres. Der er næppe to situationer, der er fuldkommen ens. Derfor er det da også overladt til kommunernes socialudvalg i hvert enkelt tilfælde med barnets tarv for øje at vurdere, hvad der er rigtigst at gøre.

Det er socialudvalget og hverken justitsministeren eller socialministeren, der som uvildig part er tættest på den ulykkelige situation, der opstår, når et barns forældre ikke fungerer og der derfor må gøres noget.

For at understrege familiens betydning, når der skal tages stilling til, hvor barnet skal anbringes, skal jeg henvise til den vejledning, som socialministeren har udsendt til kommunernes socialudvalg. I denne vejledning henstilles det, at der tages hensyn til, hvad der gavner barnets forhold til familien, samt til, at det er muligt at vælge f.eks. bedsteforældre eller andre med tæt tilknytning til barnet i stedet for en eventuel fremmed familiepleje.

Længere mener jeg ikke det er rimeligt at gå, idet jeg ikke går ud fra, at kommunernes socialudvalg generelt har den holdning, at familiemedlemmer og andre nærtstående personer pr. definition er uegnet til at varetage barnets tarv.

Vi skulle nødigt derhen, hvor barnet automatisk bliver kastebold mellem endnu flere personer, end det risikerer at blive nu, eller hvor bedsteforældre eller andre skal udsættes for pres og føle sig forpligtet til at overtage forældrerollen. Det lykkes kun, hvis det sker på helt frivillig basis.

Med hensyn til samkvemsret er der med den nuværende lovgivning ikke rent juridisk mulighed for at give en anden end forældrene samkvemsret, men vi er opmærksom på, at i Sverige og Norge har myndighederne mulighed for at give en sådan samkvemsret til andre end forældrene.

I Venstre er vi indstillet på måske at skulle tage det op også i Danmark og se nærmere på det.

Jane Oksen (FP):

Kristeligt Folkepartis hensigt med at rejse denne forespørgsel er sikkert uhyre velment, men om tidspunktet er det rette, sætter vi også spørgsmålstegn ved i Fremskridtspartiet.

Vi er selvfølgelig meget utålmodige med Graversen-udvalgets arbejde, og vi har tidligere givet udtryk for, at vi finder, det er en så alvorlig sag, at det ikke bør være et så langsomt arbejdende udvalg, der skal komme med en beretning.

Vi ser også sagen fra barnets side, og selvfølgelig har et barn krav på tryggest mulige forhold. Det er en almindelig menneskeret. Hvis et barn opholder sig hos slægtninge, vil det selvfølgelig være langt tryggere end ved ophold på en institution, der selvfølgelig altid bør være den allersidste udvej.

Skal et barn fjernes fra hjemmet, bør det altid undersøges, om der er nogle af dem, der har kontakt til barnet, der kunne tænke sig at tage sig af det. Man bør også lade barnet selv give udtryk for, hvor det kunne tænke sig at være. Måske skulle vi spekulere på, om man ikke kunne spørge børn, allerede inden de er fyldt de 12 år. Børn er trods alt mere modne i dag.

Problemet med bedsteforældre er der selvfølgelig noget om. Der er dannet en forening af bedsteforældre, så vidt jeg ved med omkring 40 medlemmer, der har været udsat for, at de ikke kunne se deres barnebarn, fordi den af de fraskilte forældre, der har fået forældremyndigheden, ikke ønsker kontakt med den anden parts forældre. På den måde kan et barn, der tidligere havde to hold bedsteforældre, efter en skilsmisse altså kun have ét hold. Det er også forkert.

Der har ikke været talt så forfærdelig meget om fædrene, men jeg mener, at det må med i problemstillingen, at fædre også skal have en naturlig ret til at have deres børn. Man hører tit, at den biologiske far overhovedet ingen retigheder har ved en skilsmisse. Skal et barn fjernes fra en enlig mor, bør man også prøve at se, hvordan den biologiske fars forhold er, om der skulle være en mulighed for, at barnet kan være dér.

Fælles forældremyndighed betragter mange som en stor fordel, men jeg synes, man skal se på de problemer, der er ved, at børn ikke ved, hvor de hører til. Børn er tit ofre for de mange skilsmisser, og desværre er der så ringe forståelse mellem forældrene, at barnet bliver brugt

[Jane Oksen]

som en brik i skænderierne mellem dem. Vi skal hele tiden tænke på, at det er barnets behov, der er det vigtigste, og ikke forældrenes.

Det samfund, vi lever i, har alt for lidt tid og alt for lidt kærlighed til børnene. Børn anbringes på institutioner med mange forskellige pædagoger. Vi får urolige børn, nervøse forældre med dårlig samvittighed, og efterhånden er det børnene, der styrer det hele. Vi skal stille krav til vore børn og på den måde undgå en lang række problemer, som tit ender i skilsmisse. Jeg tror, skilsmisserne er roden til alt ondt og også til, at vi overhovedet skal arbejde med børns fjernelse fra hjemmet. Den dårligste hjælp er i hvert fald at sende børnene hjemmefra.

Der findes mig bekendt ingen paragraffer, der giver bedsteforældrene nogen som helst rettigheder over deres børnebørn. Ganske vist har socialministeren som anført i sin ordførertale først i 1989 udsendt en vejledning herom. Så kan man spørge, hvor meget en vejledning er værd. Jeg tror, som det også er sagt af andre ordførere, at der er behov for nogle mere klare retningslinjer, og i hvert fald bør kommunerne være mere opmærksom på problemerne.

Undersøgelserne viser også, at kommunerne tager sig alt for lidt af disse sager. Jeg mener, der forelæ en rapport fra Socialforskningsinstituttet for ca. et år siden. Den påviste, at der manglede en kommunal indsats over for børn, der blev fjernet fra hjemmet, og i samme rapport blev det også påpeget, at børn, der var fjernet fra hjemmet, havde alt for lidt kontakt med deres biologiske forældre. Jeg er stensikker på, at har de ikke kontakt med deres biologiske forældre, vil kontakten med den øvrige familie også være noget meget fjernt.

Man ser tit børn, som er anbragt i familiepleje eller på institutioner, der måske kun ser deres pårørende en enkelt gang om måneden eller får en enkelt weekend om måneden på besøg i hjemmet. Bistandsloven opfordrer helt klart til, at man skal bevare barnets kontakt med forældrene, og man kunne passende indføre »og pårørende«. Det må være det allervigtigste at arbejde for, at barnet skal hjem igen, og jeg mener helt klart ikke, at kommuner, institutioner og andre arbejder i den retning.

Fru Jytte Andersen talte en del om, hvorledes alle disse problemer hang sammen med bl.a. manglende institutioner. Jeg synes, det lød forfærdelig omklamrende og formynderisk.

Det er ikke løsningen på problemet mellem børn og forældre, at vi får flere institutioner, at vi får forældreopdragelse osv.

I gamle dage havde børn det langt bedre uden institutioner, uden materielle goder, og der var langt færre splittede familier end i dag. En børneombudsmandsinstitution er der heller ikke brug for. Vi skal ikke have flere offentlige, omklamrende instanser.

Derimod er jeg enig med fru Jytte Andersen i, at en bisidder i sager om fjernelse af børn ville være en god ting, og når det drejer sig om overgreb mod børn, kan vi selvfølgelig alle sammen være enige om, at de problemer skal løses, og at der skal slås hårdt ned på den slags forbrydelser.

Vi skal kort sagt arbejde for, at færrest mulige børn fjernes hjemmefra, og at kontakten med forældre og pårørende prioriteres som nr. 1.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg prøvede tidligere at sige til hr. Glønborg, at der er en sammenhæng mellem den generelle politik på socialområdet, på beskæftigelsesområdet, på uddannelsesområdet og de familier, der står i en klemt situation. Svinger vi den generelle politik på disse områder, må vi se i øjnene, at der kommer flere og flere kriser, hvor familierne går i stykker, hvor der som sagt går koks i familien. Det var den sammenhæng, jeg pegede på.

Socialdemokratiet ønsker ikke at tage noget ansvar fra forældrene. Vi ønsker tværtimod at give forældrene de bedst mulige rammer at fungere inden for i forvaltningen af forældrerollen, som er utrolig svær. Vi har ikke noget ønske om omklamring.

Kirsten Lee (RV):

Det emne, som vi debatterer, er væsentligt, og det er selvfølgelig også derfor, at et stort, bredt flertal i Folketinget sidste forår blev enig om, at der skulle nedsættes et udvalg med henblik på revision af bistandslovens bestemmelser om børn.

Udgangspunktet for udvalget var netop at sikre, at myndighederne i højere grad handler ud fra en samlet plan, og at finde ud af, hvordan man bedre kan bruge de ressourcer, som selv den svageste familie har og gerne vil bruge, når det drejer sig om dens børn.

[Kirsten Lee]

Da vi debatterede emnet i foråret 1988, var også Kristeligt Folkeparti positivt stemt for tanken om, at reglerne om børns og unges ophold uden for hjemmet skulle vurderes nærmere med henblik på en gennemgribende revision af bistandslovens bestemmelser om børn og unge. Udvalget arbejder nu, og vi regner med, at der kommer en betænkning til foråret.

Hr. Glønborg fremførte i sin tale, at pårørende, som elsker et barn, skulle have en samværsret med barnet. Det er ikke en tilstrækkelig grund til samværsret, at man elsker et barn. De forældre, hvis børn fjernes af det offentlige, elsker også deres børn. Det er der ikke nogen der anfægter, men kærlighed alene er ikke nok til at varetage et barns tarv på ansvarlig vis.

Hr. Glønborg folte sig foranlediget til at medtage enkeltsager. De enkeltsager siger ikke noget om, at man lige præcis ikke har varetaget barnets tarv. Når en tvangsfjernelsessag når B.T.'s eller Ekstra Bladets spalter som regel på foranledning af en forsmået forælder, bedsteforældre eller eventuelt plejeforældre, er det som regel sådan, at de væsentlige oplysninger, der danner baggrund for det offentliges stillingtagen, ikke er fremført. Det kunne også godt være, det forholdt sig sådan i de sager, hr. Glønborg fremførte. Jeg kender overhovedet ikke noget til dem.

Jeg siger disse ting, fordi sagsbehandlerne og socialudvalgene i kommunerne sidder med utrolig vanskelige sager. De er yderst tilbageholdende med at fjerne børn, og det skal de også være, men de har brug for støtte, når de gør det, for det er ikke venstrehåndsarbejde, de udfører. De varetager efter min opfattelse barnets tarv på bedste vis.

Når Graversenudvalget er færdigt, er det derefter Folketingets opgave at sikre, at hele området om børns retsstilling vurderes nærmere, og det kan indebære en vurdering af alt, fra færdselsloven til børns rettigheder, når det handler om f.eks. at være organ donor eller blive indlagt på psykiatrisk afdeling, som Jonsagen gav os en illustration af repræsenterer et retssikkerhedsmæssigt problem for børn.

Når vi har set, hvad Graversenudvalgets betænkning resulterer i, tager vi udgangspunkt i det videre arbejde derfra.

Nør Christensen (CD):

Socialministeren har svaret på begge mini-

stres vegne, og jeg forstod på socialministerens besvarelse, at hun måske ikke var overordentlig begejstret for debatten. Det har jeg også forstået på fru Jytte Andersen, og jeg kan godt forstå begge parter et langt stykke hen ad vejen. Jeg kan i hvert fald forstå det, hvis det, man mener fra fru Jytte Andersens og fra socialministerens side, er, at man ikke med denne debat unødigt må give bedsteforældrene nogle forhåbninger, som i øjeblikket må kaldes for falske.

Det ville være absolut uhensigtsmæssigt og unyttigt. Derfor vil jeg gerne slå fast over for disse bedsteforældre, som har været nævnt, at der på nuværende tidspunkt ikke kan skabes nogen forhåbninger for dem. Jeg synes, det skal siges, for det er mit indtryk, at med den debat, som nu er rejst, vil den nye forening og andre bedsteforældre, som ikke er med i den, måske få nogle forhåbninger, der ikke er grund til. Man er altså forskyldt eller uforskyldt kommet til at sætte en vare, som på nuværende tidspunkt ikke er til salg, i udstillingsvinduet.

Men all right, jeg synes, at debatten under alle omstændigheder er nødvendig, også selv om den kun er en flig af hele problematikken.

Jeg er enig med en lang række af de ordførere, der hele tiden har talt om barnets tarv, om, at man skal være fornuftig, og at man skal være ansvarsbevidst i forhold til barnet. Men jeg er ikke enig i, at der skal rejses kritik imod de offentlige myndigheder for den måde, som man forvalter disse ting på. I hvert fald er jeg ikke enig, når det drejer sig om helt konkrete eksempler.

Jeg forstod også på hr. Glønborg, at selv i disse konkrete eksempler havde man ikke været inde i selve substansen i de enkelte tilfælde for at finde ud af, om oplysningerne nu var ensidige.

Men kan tingene gøres bedre – og det forstår jeg på forespørgerne man gerne vil opnå med denne debat – skal CD bestemt ikke stå i vejen. Hvis tingene kan gøres bedre, skal de også under hensyntagen til barnets tarv gøres bedre.

Socialministeren gennemgik overordentlig grundigt og sagligt de nugældende regler og nævnte bl.a., at man i Norge og Sverige har forsøgt sig med andre metoder, end vi bruger i Danmark, til at give øget adgang til samvær eller samkvem. Jeg synes, det kunne være nyttigt at opfordre Folketinget til, at det arbejder, som er udført i Norge og Sverige, i meget høj grad

[Nør Christensen]

indgik i det såkaldte Graversenudvalg. Det vil jeg i hvert fald gerne appellere om.

I forbindelse med debatten om institutionsplacering vil jeg sige, at det efter vores opfattelse altid vil være den næstbedste løsning for et barn at blive anbragt på en institution, for det er en kendsgerning, at der ikke på en institution er samme mulighed for at give den individuelle behandling, som også børn har krav på. Børn er så dejligt forskellige nøjagtig ligesom voksne, men jeg kan godt forstå, at det er nødvendigt at behandle dem ensartet på en institution, for der skal være ens retningslinjer, for at en sådan institution kan fungere. Men det vil næsten altid være den næstbedste løsning at anbringe børnene dér.

Jeg forstod også på socialministeren og ved det i øvrigt også godt, at Folketingets debat i dag selvsagt vil indgå i Graversenudvalgets arbejde.

Jeg skal gøre opmærksom på, at mit parti meget gerne ser, at barnet på et langt tidligere tidspunkt bliver spurgt, hvor det gerne vil opholde sig. Det er, mener jeg, helt utilstrækkeligt kun at spørge børn, der er fyldt 12 år. Jeg mener, at man udmærket kan gå længere ned, i hvert fald når det drejer sig om samvær på familieplan og specielt med bedsteforældrene.

Jeg vil i hvert fald meget gerne tilslutte mig, at hvis det drejer sig om et sådant samvær, skal børnene høres, når de er fyldt 8 år.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Det lyder så smukt, når man taler om barnets tarv, og alt efter hvilken overbevisning man har, kan man påstå, at man varetager barnets tarv. Dybest set tror jeg ikke, at nogen med vilje modarbejder barnets tarv, men spørgsmålet er, om det alligevel ikke sker.

Kristeligt Folkeparti står, som det også er sagt tidligere, helt bag, at man i Graversenudvalget undersøger, hvilke muligheder der er. Herom hersker der ingen tvivl. Men derfor kan vi godt, mens et udvalg arbejder, diskutere nogle ting, som viser sig ikke at fungere, og som kan rettes. Socialministeren har pointeret, hvad der egentlig var meningen, og dér er vi slet ikke uenige. Spørgsmålet er bare, hvordan vi får kommunerne og de sociale udvalg til at rette sig efter det.

Der er en ting, jeg er stødt på, som jeg ikke fatter. Det er, hvorfor mor og barn ikke må se

hinanden, når begge parter ønsker det. Hvilken psykologisk baggrund har man for det? Er det nogle velmenende psykologer, der har den opfattelse, at et barn tager skade af at være sammen med sin mor og far? Tro nu ikke, at det altid er, fordi hjemmet ikke fungerer, for i visse tilfælde kan folk udmærket have et andet barn derhjemme måske med en anden far eller mor, og det må godt være der. Men det første barn tager skade af at være i samme hjem, og mor og barn må ikke se hinanden.

Vi skal ikke diskutere enkeltpersoner, det er jeg helt enig i, men vi kan ikke undgå at berøre nogle af de problemer, som opstår. For mig at se er det helt fundamentale, og det mener jeg ud fra min egen psykologiske viden bl.a. som lærer, om det er barnets tarv, måske endda et lidt stort barns, at nægte det at se sin mor eller måske et par bedsteforældre, som det er meget glad for. Her siger de velmenende psykologer, fordi de tror, de er kloge: Jamen det barn har bedst af ikke at have kontakt med sin mor og far.

Der ligger nogle meget store problemer i det. Hvis en mor er i en situation, hvor hun i en periode føler ikke at kunne klare sit barn, går hun helt naturligt til de sociale myndigheder og beder om hjælp, og det skal hun også have lov til. Men derefter kan hun sidde i saksen, fordi hun faktisk frivilligt er gået med til at få barnet anbragt en tid uden for hjemmet, så hun ikke kan få det tilbage. Det kan være af mange årsager, f.eks. at de kommunale myndigheder har anbragt det i en plejefamilie, der måske føler »at nu er det deres barn«.

Det kan Kristeligt Folkeparti altså ikke være med til.

Det barn har nu engang, hvordan man end vender og drejer det, en biologisk mor og far. Det kan godt være, at den mor og far ikke er i stand til at varetage deres forældreopgaver, men alligevel gerne vil have kontakt med barnet. Vi taler ikke om de tilfælde, hvor forældrene ikke vil have barnet og kun besøger det jul, påske og pinse. I den slags tilfælde har Kristeligt Folkeparti tidligere foreslået, at der skulle være mulighed for, at barnet kunne bortadopteres. Vi taler om de tilfælde, hvor forældrene frivilligt er gået med til, at barnet bliver fjernet fra hjemmet, men bagefter føler, at de ikke længere må have kontakt. Her føler Kristeligt Folkeparti, at man virkelig skader barnet.

[Inger Stilling Pedersen]

Derfor vil vi gerne have, at socialministeren får undersøgt, om det på længere sigt giver nogen skadelige virkninger på barnet, at man har forment det adgang til den forbindelse, som det gerne ville have. Det er ting, som vi gerne vil have boret noget mere i. Er de sociale myndigheder kompetente til at sige, at mor, barn, bedsteforældre ikke må have kontakt med hinanden?

Kristeligt Folkeparti anerkender fuldt ud, at det desværre er nødvendigt i måske endda længere perioder, at børnene ikke kan være hjemme, fordi hjemmet ikke fungerer. Jeg er helt enig med fru Jytte Andersen i, at alle kræfter skal sættes ind på at hjælpe en sådan familie, så den kan fungere. Det kan godt være, den kan komme til at fungere ved, at man i en periode hjælper parterne hver for sig og derefter fører dem sammen igen.

Jeg har hørt plejeforældre udtale, at når de har haft et barn i en længere periode, har de lige så meget »ret« til det. Det kan aldrig være rigtigt. Vi kan godt lave bestemmelser og vedtagelser, men jeg tror aldrig nogen sinde, et barn vil glemme sine biologiske forældre. Senere vil det søge tilbage til sin rod.

Det, der er vores dybeste ærinde, er at finde ud af, hvordan vi kan hjælpe hinanden til ikke at bryde denne forbindelse, så vi kommer til at forvolde barnet en skade, som måske betyder, at det får nogle sociale og psykiske problemer på længere sigt og måske føler, at far, mor, bedsteforældre har svigtet, fordi det måske ikke ved, at der er sendt en hilsen eller lignende.

Jeg vil gerne have, at man virkelig overvejer, om de psykologer, der udtaler sig, gør det ud fra en viden om, hvad der tjener barnet bedst. Man kan have en politisk eller en anden holdning, det er da helt ærligt, men man kan somme tider have en fornemmelse af, at det er andres interesser, der skal varetages, måske de ansatte plejefamiliers. Hvis man trænger lidt dybere ned i det, kan man godt blive lidt betænkelig.

Det er vigtigt, at vi har nogle gode plejefamilier. Det er vigtigt, at vi styrker dem og giver dem mulighed for at træde i forældres sted. Men de skal altså ikke overtage børnene, det er ikke det, der er deres primære opgave. Den er at træde i fars og mors sted en tid, og hvis det overhovedet er muligt, bør de bevare kontakten til de biologiske forældre.

Jeg vil gerne sige, at der er masser af tilfælde, hvor det fungerer perfekt til stor glæde for ple-

jeforældre, forældre og børn, det må vi ikke glemme. Der er kommuner, hvor man virkelig prioriterer forældre og bedsteforældre, men der er også nogle, hvor man har andre interesser. Derfor kan man aldrig generalisere og sige, at sådan er det over det hele.

Men der er ikke nogen, der skal være i tvivl om, at Kristeligt Folkepartis mening med dette er at trænge dybere ned og spørge: Gør vi ikke skade her? Det tror jeg personlig at vi gør i nogle tilfælde.

Jeg håber, at debatten har medvirket til, at vi forstår, at der er et reelt problem, som vi skal være med til at løse. Så skal vi selvfølgelig på en lang række andre områder løse alle de mange problemer, der er årsag til, at det går familien skidt, det er vi helt enige i.

Men kunne debatten medvirke til, at vi får øjnene op for, at der er et reelt problem, har vi opnået noget.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg forstod på det sidste, at Kristeligt Folkepartis indtrængende ønske er at trænge dybere ned. Jeg synes også, at det sidste indlæg helt klart trak denne debat dybere ned. Det var lige før, jeg så ud ad vinduet for at se, om det bål allerede var rejst, som de professionelle, der arbejder med børn, unge og plejefamilier, skulle på.

Jeg tænker på, om vi læser forskellige aviser, og om vi egentlig hører til i to forskellige nyhedsmedier her i landet, fru Inger Stilling Pedersen, for i den debat, som jeg læser om, og i den debat, som jeg hører, er det børn og unge, som er katebald i systemet, som der ikke bliver hørt på, og som sidder i gennemtræk i plejefamilier. Her skal de en gang hvert halve år udsættes for en vurdering, om de nu skal hjemgives, eller om de stadig væk skal være der. Her bliver børn og unge under deres anbringelse brugt som en – hvad skal man sige – gulerod, for at forældrene kan få rettet op på deres situation, for at de kan få børnene hjem. Så viser det sig, at de desværre ikke kan klare det. Det er den debat, jeg læser, og det er det, som jeg så var i Kristeligt Folkepartis oplæg, ikke en debat om, hvorvidt bedsteforældrene havde ret til at få samkvsretsret med deres børn.

I min socialpolitiske tid har jeg ikke set, at der er nægtet samkvsretsret med børn, medmin-

[Carsten Andersen]

dre det var imod barnets tarv. Men hvem er det så, der vurderer, om det er til barnets tarv? Her hænder det, at der er nogen, der stiller sig på bedsteforældrenes side.

Jeg synes, det er meget ubehageligt at begynde at mistænkeliggøre de professionelle, der er ansat til at arbejde med børn og unge, ved at begynde at spørge om, hvad det er for interesser, de varetager.

Hvis vi begynder på det og på at spekulere over, hvad det er for interesser, som de professionelle, psykologer og socialudvalg, varetager, så begynder vi at rive gulvtæppet væk, og så bringer vi hele denne debat ned på et plan, hvor jeg ikke engang tror at Kristeligt Folkeparti kan følge med.

Jeg synes, at debatten under alle omstændigheder må nå til, hvor man siger, at man ud fra forsorgsudøvelsen ser på, hvad der tjener barnet. Jeg synes, at det vil være helt o.k., at barnet får en frihed til at vælge, hvem det vil have kontakt med. Men barnet skal også have ret til at kunne sige nej, og det skal forældre og bedsteforældre også acceptere.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Der er ingen tvivl om for nogen af os, at nogle gange går en sag galt. Da vi diskuterede de 4 SFI-rapporter sidste folketingsssamling, gjorde vi det, synes jeg, på en kvalificeret måde, som også medførte, at det indgik i Graversenudvalget.

Vi var enige om, at der ofte kunne mangle en planlægning for eller et formål med, hvorfor man anbragte barnet uden for hjemmet. Vi var enige om, at de sociale myndigheder tit og ofte griber for sent ind og tit og ofte forsømmer den familie, der sidder tilbage, når et barn er fjernet fra hjemmet.

Alt det var vi enige om, og der er faktisk ikke nogen af os, der dengang – og jeg synes heller ikke, der er grund til det nu – mistænkeliggjorde medarbejdere i den offentlige sektor og de sociale myndigheder. Det er accepteret, det er erkendt, at der er nogle problemer. Der er også en erkendelse af, at der er noget, der skal samles op, men det bidrager denne form for forespørgelsesdebat ikke til, og slet ikke når fru Inger Stilling Pedersen i den grad mistænkeliggør medarbejdere i socialforvaltningen. Det tjener ikke noget fornuftigt formål.

Fru Inger Stilling Pedersen stillede et spørgsmål om, hvordan vi kan sørge for, at barnets tarv tilgodeses. Hvordan kan vi sørge for, at det kommer helt ud til det enkelte barn og den enkelte familie? Man kunne egentlig stille spørgsmålet, hvordan vi sørger for, at voksne mennesker opfører sig fornuftigt, når de har ansvaret over for børnene, når de er i nærheden af børn. Det gælder for så vidt forældre, bedsteforældre og pårørende i øvrigt. Det ved vi jo godt vi ikke kan lovgive om, vi kan håbe på det.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

Jeg vil også blande mig i den diskussion, som både hr. Glønborg og nu især fru Inger Stilling Pedersen har lagt op til, ved at spørge, om det er ukendskab til de faktiske forhold, der ligger bag ved dette massive angreb på de egentlige professionelle, der efter min opfattelse gør et godt og stort stykke arbejde og opfylder deres forpligtelser. Det samme gælder plejefamilierne. Har de to ordførere fra Kristeligt Folkeparti fuldstændig glemt, hvad der ligger af klare instrukser, hvad der bliver sagt, undervist i, når man enten skal have den egentlige professionelle uddannelse, eller når man skal godkendes som familiepleje?

Har man ikke gjort sig den ulejlighed at læse den vejledning, der blev uddelt i Folketingets Socialudvalg i sidste uge, og som nu er godkendt af amtskommunerne, om, hvordan man forholder sig på en lang række af de mere praktisk orienterede forhold omkring en familiepleje-jeanbringelse?

Må jeg minde om, at den samme aftale var hæftet på en sag, der klart illustrerede vanskeligheden med at placere børn på en sådan måde, at det samtidig kunne lykkes at dyrke de nære familiemæssige bånd.

Jeg skal ikke træde mere i en personsag, men jeg synes, det er vigtigt, at det kommer frem, og at man erindrer Kristeligt Folkepartis repræsentanter om, at de i øjeblikket åbenbart arbejder ud fra devisen: hensigten helliger midlet, og dermed sviner man god og dygtig arbejdskraft til. Vi skal minde om, at det i alle tilfælde drejer sig om – og det står klart og tydeligt – at man skal arbejde for barnets hjemgivelse.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Fru Inger Stilling Pedersen får ordet for en

[Tredje næstformand]

kort bemærkning og derefter hr. Glønborg. Derefter får ministeren ordet.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Jeg bliver nødt til at bede om ordet, når man ikke kan høre efter, hvad der bliver sagt. Jeg sagde, at i langt, langt de fleste tilfælde fungerer det særdeles godt, der er mange særdeles dygtige plejefamilier. Jeg skal sige det, så selv SF og Socialdemokratiet kan forstå, hvad der bliver sagt. Men man har i forvejen en eller anden forhåndsmening om det, og så giver man udtryk for den og hører ikke efter, hvad der bliver sagt.

Der er nogle tilfælde, hvor det ikke fungerer, nemlig i de tilfælde, hvor man nægter forbindelsen. Det er ikke de tilfælde, hvor forældrene svigter og ikke ønsker forbindelsen, men hvor både en mor og far og et barn virkelig gerne vil tale sammen og velmenende psykologer siger nej. Det kan altså ikke nytte noget, at man tror, at man selvfølgelig handler ud fra nogle ting – hvad jeg også vil gøre – og ikke kan tage fejl. Det er ikke en nedvurdering af disse psykologer eller andre, for de handler vel ud fra deres overbevisning, men derfor kan man godt handle forkert. Men lad nu være med at sige, at jeg har sagt, at alle plejefamilier er dårlige, tværtimod. Skal vi så sige, at 99 pct. fungerer godt; så vil jeg håbe, at det er forstået.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg vil også bare sige, at jeg under ingen omstændigheder vil stå model til de angreb, som leveres fra socialistisk hold, på det, som fru Inger Stilling Pedersen og jeg har sagt. Historien kan klart vise, hvad vi har sagt, og man kan bare læse det igennem. Jeg har ikke under nogen omstændigheder leveret noget massivt angreb på nogle offentligt ansatte. Jeg har tværtimod sagt det modsatte, og jeg har sagt: Der er eksempler på, at man handler forkert, og det garanterer jeg for at der er.

Socialministeren (Aase Olesen):

Jeg vil gerne kommentere et par af de indlæg, der har været her. Jeg vil i øvrigt også notere, at det har været en debat, hvor vi slap for meget konkrete eksempler, og det synes jeg har været godt.

Jeg vil gerne sige til hr. Glønborg, som var den, der indledte debatten, at når han siger, at han har en mappe med mange eksempler, og at disse eksempler eksisterer, så må jeg gøre fru Kirsten Lees ord til mine og sige, at det beviser jo ingenting. At man har eksempler på, at folk føler sig dårligt behandlet, og at man har eksempler fra aviser med skrækelige overskrifter, beviser ingenting.

Jeg synes, at Kristeligt Folkeparti, og det gælder også ordføreren, fru Inger Stilling Pedersen, overhovedet ser bort fra, at socialt arbejde er arbejde, der udføres af mennesker og derfor aldrig kan gøres godt nok. Man står her og siger, at der i langt, langt de fleste tilfælde udføres pænt arbejde – men der sker fejl og fejltagelser. Ja, selvfølgelig gør der da det, når der er tale om socialt arbejde, der udføres af mennesker. Der er tale om skøn og vurderinger. Men det er, som om Kristeligt Folkeparti tror, at man kan rette alle mulige menneskelige foreteelser ind med paragraffer. Det er en ejendommeligt holdning at have til socialt arbejde. Jeg ved ikke, om det skyldes, at ordførerne aldrig har siddet i et socialudvalg. Det har de måske. Men så ved de i hvert fald, at hvis der er noget, man kun skrider til med yderste varsomhed og betænkelighed, er det tvangsfjernelser. Det tror jeg enhver socialpolitiker og socialforvaltning vil give mig ret i. Der er ikke noget, der er så ubehageligt som at skulle tage ansvaret for en tvangsfjernelse.

Hr. Glønborg kritiserede mit indlæg. Hans svar var nærmest, at vi har nogle regler, og de er gode nok, hvorefter hr. Glønborg siger, at arbejdet kan gøres bedre. Jamen det er jeg da ikke uenig i. Arbejdet kan altid gøres bedre, og det vil aldrig være godt nok. Der er altid tale om grader af godt arbejde eller dårligt arbejde. Derfor er det rimeligt at diskutere: Kan vi ved at ændre et regelsæt medvirke til, at der bliver begået færre fejl, og til, at arbejdet kan gøres bedre? Det er altså det, vi har bedt Graversenudvalget om at undersøge. Jeg havde også gerne set – og det er et svar til Fremskridtspartiets ordfører – at udvalget kunne have været færdigt på 1 år, men når folk, der virkelig har megen forstand på disse ting, siger, at dette arbejde er så besværligt og så indviklet, at vi ikke kan klare det på 1 år – det er jo folk, som har andet arbejde ved siden af – synes jeg, at jeg som minister har været nødt til at sige, at det er i orden at

[Socialministeren]

tage de 2 år, det tager, så vi får en virkelig grundig kulegravning af bistandslovens bestemmelser. Hovedmålet med Graversenudvalgets arbejde er jo at undersøge, på hvilken måde man kan indrette reglerne sådan, at man får mulighed for at gribe ind på et tidligere tidspunkt, så man kan undgå fjernelser. Det er helt klart hovedmålet. Derudover er der en række sideproblemer, herunder spørgsmålet om børnenes slægt og slægtninges rettigheder til samværsret osv.

Så bliver jeg spurgt direkte af hr. Glønborg, om Socialstyrelsen vil ændre sin vejledning sådan, at der kommer til at stå »skal« i stedet for »bør«. Jeg tror, det var sådan, at spørgsmålet blev formuleret.

Hvis vi nu læser hele sætningen, vil det nok ikke ændre så meget. Der står i vejledningen:

»Muligheden for at vælge eventuel familie, f.eks. bedsteforældre, som opholdssted for barnet bør indgå i overvejelserne.«

Om der står »skal« eller »bør«, ændrer i og for sig ikke meget. Der er stadig væk tale om at overveje nogle muligheder.

Der er da ingen, som det også er sagt af ordførere her, der vil overveje ikke at benytte sig af den mulighed, hvis den foreligger og er realistisk. Jeg synes altså, at der er meget god grund til, i modsætning til hvad hr. Glønborg sagde, at afvente Graversenudvalget, fordi tingene hænger meget sammen i disse indviklede spørgsmål.

Så prøvede hr. Glønborg at fortælle os, at vi ikke overholdt den nye FN-konventions tekst. Det er vi ved at undersøge, men jeg vil gerne sige, at vi her i Danmark hidtil ikke har fundet, at det var en god idé at gennemføre regler om adgang til samværsret med et barn for andre end dets forældre. Det er også mit svar til hr. Nør Christensen, som bad om, at det måtte indgå i Graversenudvalget. Det er altså ikke længere siden end 1983 – tror jeg det var – at vi har fået et betæknings- eller arbejdsgruppearbejde om det fra Justitsministeriet, og så er det måske lidt hurtigt igen at skulle overveje det.

Spørgsmålet om, hvorvidt den opfattelse, vi hidtil har haft i Danmark, vil være i overensstemmelse med FN's konvention om barnets retsstilling, vil være en af de ting, som skal overvejes i forbindelse med, at Danmark tiltræder konventionen. Det arbejde er, som jeg også nævnte i mit indlæg, i gang.

Men jeg vil gerne allerede nu oplyse, at der ikke er noget, der tyder på, at den nugældende danske praksis skulle være i strid med konventionen. Såfremt det skulle være det, vil man kunne klare det ved, at Danmark tager forbehold. Det kan man altid gøre over for en FN-konvention. Man kan også vælge at rette sig efter den og gå imod den arbejdsgruppe, der afgav rapport for nogle år siden.

Så vil jeg gerne vende mig til fru Jytte Andersen, som foreslog, at vi på et tidspunkt skulle tage en folketingsdebat – jeg forstod, det skulle være en samlet folketingsdebat – om børns rettigheder på baggrund af resolutioner fra Nordisk Råd, FN-konventionen og Graversenudvalget. Om det vil være hensigtsmæssigt at tage det hele under ét, ved jeg ikke, men jeg er meget interesseret i, at vi går videre med arbejdet om børns rettigheder. Jeg kunne meget godt forestille mig, at Graversenudvalget måtte komme til det resultat, at en del problemer, måske endda større end dem, de løser, står uløste hen, og at man må tage fat på dem senere. Jeg er helt enig i, at vi under den ene eller anden form bør have en diskussion om FN-konventionen og Nordisk Råds resolution, for det synes jeg er meget påkrævet. At vi skal diskutere Graversenudvalget, som jo direkte bliver bedt om at komme med lovforslag, det giver sig selv.

Fru Jytte Andersen ønskede også, at vi skulle diskutere børns medinddragelse. Om det bør jeg så dog lige sige, at det indgår faktisk i den målsætning, vi nu har ført ind i bistandsloven om dagpasningstilbud. Her siger vi jo direkte, at daginstitutioner bør tage forældre og børn med på råd.

De øvrige ting mener jeg også indgår i Graversenudvalget, så det behøver jeg måske næppe kommentere.

Så havde hr. Glønborg ordet igen og sagde, at meningen med denne debat var at lægge pres på systemet. Jeg ved ikke, om man mener, at man har opnået det med denne debat. Det kan man selv vurdere bagefter, når man har læst det. Jeg synes ligesom mange andre ordførere, at tidspunktet for denne debat simpelt hen er det mest akavede, det overhovedet kunne være. Formuleringen er ualmindelig uegnet til en debat, al den stund vi lige efter jul i Folketingets Socialudvalg skal have en grundig debat om Graversenudvalget.

[Socialministeren]

Hr. Carsten Andersen kom med forskellige udsagn, som nok mest var møntede på forespørgerne, men nåede dog også lige at sparke til det tværministerielle børneudvalg, der overhovedet ikke har udrettet noget nyt, har jeg hørt hr. Carsten Andersen sige. Jeg kan jo så konstatere, at der er ikke noget ved det informationsprojekt, man nu har lavet, ikke noget ved det nye blad Børn, som dette projekt har resulteret i. Der er åbenbart ikke noget ved de nye forskningsprojekter, vi nu har startet om småbørn, eller de indtil flere faglige konferencer, der har været holdt her i den seneste tid om børn og forældrerolle, og der er åbenbart heller ikke noget i den henvendelse, regeringen har foretaget til arbejdsmarkedets parter med klare udmeldinger om, hvad vi mener om børnepolitik, og at vi ønsker at få en offentlig debat om det. Det er da lidt sørgeligt, at hr. Carsten Andersen ikke synes, at der er noget som helst nyt i det. Det er der ellers nok andre der synes. Det kan være, at hr. Carsten Andersen ikke er enig, det er jo noget andet; men det er i hvert fald nyt, at der sker så meget og samlet på én gang.

Vi skal i øvrigt have en redegørelse om det børneministerielle udvalgs arbejde senere på året. Så kan vi da diskutere det.

Så vil jeg gerne sige til hr. Carsten Andersen, at han kan være sikker på, at Socialministeriet er opmærksom på kommunernes praksis, men kun på den måde, som Socialministeriet kan være det. Vi kan kun gå ind i sager, hvis man direkte laver lovbrud eller administrerer helt i strid med loven.

Vi har – nu blev det nævnt – skibsprojekter, hvor man anbringer børn eller unge. Vi har haft samråd for nylig i Folketingets Socialudvalg, og hvor jeg nok må sige, at de uheldige tilfælde, i betragtning af hvor mange der har været anbragt på de skibsprojekter, vi har set, jo er ret få. Jeg mener også, at de opstrammede regler, der nu er gældende, kan vi i og for sig ikke stramme mere. Også dér vil der selvfølgelig en gang imellem være nogle, der overser et eller andet eller begår en fejl, som vi ikke kan undgå, når vi har med mennesker at gøre.

Fru Jane Oksen siger, at den vejledning, som Socialstyrelsen har udsendt, er ikke nok. Den er ikke noget værd, der er behov for mere klare regler. Jeg må forstå det sådan, at Fremskridtspartiet åbenbart ønsker at få alting fældet ned i lov. Det er jo ikke just det, der er mest afbu-

reaukratiserende. Jeg tror slet ikke, det er muligt at lave klare lovregler, som blev efterlyst, på disse områder. Det må nødvendigvis være ting, som man – når man har overladt disse ting til kommunerne – må lade kommunernes politikere og ansatte finde ud af. Det er klart, at man kan lave vejledninger, og man kan selvfølgelig også lade være med at lave vejledninger. Meget ofte har jeg hørt, at Fremskridtspartiet synes, vi havde for mange cirkulærer og for mange vejledninger.

Så er jeg som sagt meget enig i det, fru Kirsten Lee sagde om, at enkeltsagerne, som man påberåbte sig at have så mange af, overhovedet ikke i sig selv siger noget om problemets omfang, men det siger noget om, at mange mennesker selvfølgelig føler afmagt, som jeg sagde i mit første indlæg, og at man måske i visse tilfælde kunne have klaret nogle ting ved bedre information. Det er klart, det kan man så udlede af denne debat, men det betyder ikke, fordi man har 5 eller 10 eller 30 eksempler i sin mappe, at der så er tale om, at der er begået store fejl i 5, 10 eller 30 tilfælde.

Jeg er glad for, at hr. Nør Christensen sagde, at han ikke var enig i kritikken af de offentlige myndigheder. Jeg synes nemlig, at det er en urimelig måde, sådan som Kristeligt Folkeparti har stillet sig op og på én gang endelig ikke vil sige noget grimt om offentligt ansatte og siger, at arbejdet gøres så udmærket i langt de fleste tilfælde, men . . . , hvorefter der så kommer alle disse mange eksempler, som man mener man har, hvor der så er sket så og så meget.

Sagen er, at man ingen mulighed har for at gå ind bag disse sager. I realiteten har Socialministeriet ikke mulighed for at gå ind og undersøge sager, men de få gange, man kan gøre det under helt særlige omstændigheder, er det nu meget, meget ofte resultatet, at man ikke ser anledning til at foretage sig noget. Det bliver jeg nødt til at sige her, når man nu så mange gange har fremhævet dette.

Når fru Inger Stilling Pedersen som et eksempel spørger, hvorfor moder og barn ikke må se hinanden, er det lige præcis et godt eksempel på, hvor håbløs denne diskussion er. Hvem i alverden kan svare på det? Det vil da i langt de fleste tilfælde være udmærket, og det bliver så også tilfældet, men i nogle tilfælde vil det ikke være godt. Men hvem kan da svare på det i en folketingsdebat? Hvad skal det forestille at

[Socialministeren]

komme med sådan nogle spørgsmål? Undskyld, jeg siger det: Det er meget billigt. Jeg synes, det er en meget gratis måde at få publicity på at stille den slags spørgsmål. Ingen mennesker kan svare fornuftigt på det.

Vi har her i Folketinget vedtaget, at afgørelsen i disse sager skal ligge i de sociale udvalg i kommunerne blandt kommunalpolitikere, de ansatte og fagfolk. Skulle vi begynde at stille os som overdommere for det, kunne vi få nok at gøre, og der er i hvert fald ikke nogen som helst grund til at tro, at Folketinget kunne gå ind i sådanne sager.

Jeg synes, det er en dårlig måde at debattere på. Jeg synes ikke, den tjener Kristeligt Folkeparti til nogen gavn.

Justitsministeren (Engell):

Socialministeren har klart og præcist redegjort for regeringens holdning.

Det, der kalder mig herop, er alene, at hr. Carsten Andersen i sit indlæg rejste spørgsmålet om barnebortførelser, som er et alvorligt problem i de tilfælde, hvor de forekommer. De giver ofte anledning til megen omtale i medierne, hvor vi har været vidne til nogle bortførelsessager, som har været særdeles triste og tragiske for de familier, som er berørt.

Der bliver efter min opfattelse gjort et godt og et dygtigt stykke arbejde af politiet i disse sager. Er der tale om en kidnapning, hvor et barn bliver fjernet, men ikke bringes til udlandet, mener jeg ikke, at der er særlige problemer. Det offentlige vil jo i de situationer yde den nødvendige bistand. Det gælder både politiet og andre myndigheder.

Derimod er der selvfølgelig et problem, hvis børn bliver bortført til udlandet. Det er jo også det, vi har oplevet en række eksempler på. Her skyldes problemet først og fremmest, at andre lande i en række situationer ikke er indstillet på at udlevere børnene til Danmark. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at der under Justitsministeriet er nedsat et udvalg, som har afgivet en betænkning, som lægger op til at få drøftet spørgsmålet om internationale barnebortførelser. Den betænkning indeholder et lovudkast, og det lovudkast foreslår, at der sker en ratifikation fra dansk side af internationale konventioner på det område. Betænkningen har været til høring, og vi overvejer for tiden i Justitsministeriet de høringssvar, som er kommet. Efter

min opfattelse vil det være naturligt at lægge op til en dansk lovgivning på det område. Derfor er det også regeringens hensigt i en kommende folketingssamling at fremsætte et lovforslag på dette felt. Jeg vil blot føje til, at nogle af de barnebortførelsessager, som har givet anledning til megen omtale, er sket til lande, som ikke har ratificeret konventionen. Man kan sige, at dermed er vi lige vidt. Det er klart, at vi fra dansk side naturligvis i det internationale samarbejde må presse på for, at så mange lande som muligt tilslutter sig, og at vi derved får en praksis på dette område, som forhåbentlig kan løse op for nogle af de som sagt meget tragiske sager, vi har været vidne til, og som også for en dels vedkommende har været omtalt.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg skal kort sige til socialministeren, at hvad angår mine bemærkninger om det tværministerielle børneudvalg, står der i mit manuskript, og jeg citerer: »...som i deres udtalelser overhovedet ikke siger noget konkret eller nyt«. Socialministeren har været så venlig at sende brevet fra socialministeren og arbejdsministeren til Landsorganisationen i Danmark. Det brev har jeg da læst meget interesseret igennem. Det er rigtigt, at det er nyt, at der er sendt et brev, men dets indhold er ikke særlig nyt.

Jeg skulle måske iklæde mig sæk og aske, hvis jeg laver citatfusk og kun tager én sætning ud, hvori der står: »Regeringen ønsker at støtte børnefamilierne hurtigt og effektivt.« Men jeg begår ikke citatfusk. Jeg læser derfor også den næste sætning, hvor der står: »Finansministeren har således i et brev til samtlige ministre opfordret til, at der bliver iværksat ordninger med fleksibel arbejdstid for ansatte med børn inden for det statslige overenskomstområde.« Det er i hvert fald ikke nyt. Det er en sang, vi har hørt sunget mange gange.

En anden ting, jeg gerne vil sige, som jeg også sagde under samrådet, er med hensyn til skibsprojekter og til, at man sender unge ud i skibe. Der er en forskel. Ét er skibsprojekter, dem er der mange af, og mange af dem kan være gode, og mange af dem er også en god understøttelse for folk, der har et for dyrt lystfartøj. Det andet er det, jeg påpeger gang på gang: at man sender unge ud om bord i en almindelig coaster og lader kaptajnen eller skibsføreren el-

[Carsten Andersen]

ler en styrmand varetage det pædagogiske ansvar. Mig bekendt er der ikke på statens navigationsskoler undervisning i pædagogik. Det tror jeg mest handler om ankere, kugler og søvejsregler. Det er skibsføreren, der så har det pædagogiske ansvar. Den unge kommer til at deltage i en eller anden arbejdsform om bord på skibet, og det er ikke et skibsprojekt. Jeg har ikke nævnt skibsprojekter i nogen af disse ting, men jeg har nævnt de tilfælde, hvor man sender unge ud om bord i sådanne skibe. Der er en verden til forskel.

Om børnebertførelser vil jeg lige sige til justitsministeren, at det var ikke internationale børnebertførelser, jeg tænkte på, men dem, som omtales af pressen og af den danske folkekirke.

Glønborg (KRF):

Til fru Jytte Andersen og hr. Carsten Andersen vil jeg gerne sige, at hvad angår bemærkningerne om nødvendigheden af at have samfundets sociale foranstaltninger i orden, er vi 100 pct. enige. Jeg kan sådan set ikke forstå, at det skulle volde så stor en overraskelse hos de to socialistiske partier, at man meget ofte finder Kristeligt Folkeparti som medarbejder i netop at fremme samfundets sociale system. Vi har dog, når vi skal se seriøst og ikke polemisk på tingene, lavet en hel del ting i fællesskab på det område, og det håber jeg vi kan fortsætte med. Men vi kommer nok nemmere om ved det, når vi prøver at holde os uden for polemikken og tager sagligheden deri.

Ordførerne for regeringspartierne har sammen med ministrene påpeget, at vi nu skulle vente og se, hvad Graversenudvalget sagde.

Jeg er også, som jeg har sagt tidligere i dag, meget spændt på, hvad resultatet af dette stykke arbejde bliver.

Fru Kirsten Lee henviste helt specielt til, at Kristeligt Folkeparti jo havde været med til at træffe beslutningen om nedsættelsen af det udvalg. Ja, sandelig, og det er vi glade for, og vi er glade for, at udvalget er kommet i arbejde.

Men jeg kan stadig væk ikke forstå, at det skulle hindre os i at løse et lille problem, lille set i den store sammenhæng, men et fantastisk alvorligt problem for de implicerede mennesker.

Fru Jane Oksen gjorde nogle overordentlig kritiske bemærkninger om alt, hvad der hed of-

fentligt arbejde på dette område, institutioner og i det hele taget offentlige tiltag.

Den holdning har vi altså ikke i Kristeligt Folkeparti; som vi har givet udtryk for adskillige gange, mener vi, det er absolut nødvendigt, at vi har et veludbygget offentligt system, og at det stort set fungerer, som det skal.

Hr. Nør Christensen kom egentlig med en meget central bemærkning, da han sagde, at han ikke ønskede at give nogen bedsteforældre falske forhåbninger. Nej, det skal vi ikke, og det gør mig faktisk lidt ked af det i dag, for jeg tror egentlig, at jeg har givet nogle mennesker falske forhåbninger, idet jeg har givet nogle mennesker et indtryk af, at jeg troede, det ville bringe sagerne frem, at vi ved en debat i Folketinget, som vi har forsøgt at lægge op til på, skal vi sige »blød« vis, uden at sparke, men ved at prøve at kalde på ansvarsbevidsthed og opmærksomhed kunne mobilisere en lang række mennesker, som kunne se de problemer, som er opstået for nogle mennesker i dette land på grund af deres kærlighed til et lille barn.

Vi er enige om – så langt er vi enige, kan jeg konstatere hele vejen rundt – at vi skal handle efter barnets tarv. Men spørgsmålet er jo så, hvem det er, der definerer barnets tarv. Hvad er barnets tarv? I den forbindelse vil jeg bede de ordførere og de partier, som har talt meget varmt for, at denne opgave løses bedst af de professionelle, af systemet, overveje, om der dog alligevel ikke hos personer i barnets familie og miljø findes nogle ressourcer, som kunne udnyttes til fordel for dette barn. Jeg tror virkelig, der her er noget, vi mangler at se i Danmark, men som man i højere grad har set på verdensplan.

Et par ordførere har udtalt kritik af Kristeligt Folkeparti. Vi er blevet beskyldt for at ville se sagen fra en hel masse personer omkring barnet, og at det først og fremmest var deres interesse, vi ville varetage.

Jeg vil gerne sige, at dette her drejer sig om barnet og dets ret til at have nogle voksne, der kan holde længe. Allerhelst ville jeg sige ret til at have nogle voksne, der holder hele livet. Det er måske lidt for meget forlangt nu om dage, men så i det mindste nogle voksne, der holder hele barndommen igennem. Det havde man selvfølgelig i de gamle samfund, hvor familierne var mere stabile.

[Glønborg]

Nu er der nogle, der trøster sig meget med, at vi jo har institutionerne, at vi har det offentlige system, og at vi har nogle plejefamilier. Men der sker faktisk mange udskiftninger. Et barns relationer til en institution, til de sociale myndigheder, er jo præget af, at folk skifter stilling, folk holder ferie, og folk skifter arbejdsområde.

Der er nogle, der er så heldige, at de har nogen, de kan knytte sig til, der holder hele deres barndom igennem. Men de fleste oplever maser af skift på det område, og derfor er det for dem først og fremmest bedste forældrene, der er disse børns specielle personer, som det var værd at bevare som holdepunkter i barnets tilværelse, og som barnet fik lov til at have kontakt med hele tiden.

Det er den sag, jeg rejser her, det er det, jeg spørger om. Hvorfor er der så mange eksempler på, at disse bånd enten klippes helt over eller i det mindste gøres så utydelige, at de kun må bruges med store mellemrum?

Socialministeren siger, at det tidspunkt, vi har rejst denne debat på, er akavet. Ja, det er det måske nok ud fra socialministerens arbejdsplan, men for de mennesker, som sidder med dette problem og har siddet med det i årevis, er det meget akavet at skulle vente endnu et år; for dem er det her og nu.

Jeg må også sige, at det bedrøver mig, at jeg fornemmer en holdningsændring hos socialministeren fra januar måned og til nu, men dengang var socialministeren jo ny i embedet og havde sine menneskelige holdninger med en større forståelse for det problem, jeg rejste i januar måned, men nu har systemet åbenbart påvirket så meget, at det nu er akavet, at der rejses en debat på nogle ulykkelige menneskers vegne.

Man kan da godt sige, at der er en masse mennesker, som vil blande sig i barnets situation. Jamen jeg er ikke ret meget i tvivl om, at de allerfleste af disse mennesker gør det af kærlighed til barnet, og jeg vil have lov til at sige kærlighed til barnet en gang til, for jeg betragter det som en særdeles vigtig faktor. Kendsgerningen er i det mindste, at disse mennesker føler sig rigtig dårligt behandlet, og de er vel alle sammen en slags mennesker, selv om de ikke er børn, og derfor er det vel også rimeligt, at vi prøver at tage et vist hensyn til dem.

Jeg tror ikke på selvtægt, og jeg synes, det nødig skulle gå sådan, at selvtægt er den eneste

udvej, mennesker ser. Jeg håber, at det stadig væk kan nytte noget at sende eksempler til folketingsmedlemmer, socialministre og justitsministre, og så er det måske nødvendigt at sende en kopi til pressen – det kan måske hjælpe lidt.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det kunne være fristende at begynde at argumentere med hr. Glønborg igen, men der er meget, der tyder på, at det nærmest er formålsløst. Derfor har jeg egentlig kun én bemærkning, og den er til socialministeren, til hvem jeg vil sige tak for den positive holdning til spørgsmålet om at få diskuteret børns retsstilling på et bredere grundlag. Hvordan det i praksis kan håndteres, vil jeg helt overlade til ministeren at afgøre.

Når jeg tager ordet her til slut, er det også for at give den oplysning, at der i DUI Leg og Virke, som jo er arbejderbevægelsens børneorganisation, er lavet en lille pjeces om den konvention, som FN har vedtaget her i sidste uge, og den er på dansk, så den vil ligge i mine kollegers boks her i løbet af eftermiddagen. Den håber jeg også vil bidrage til en større erkendelse af, at børns retsstilling og børns tarv er andet og mere end det, vi har diskuteret de sidste to timer.

Carsten Andersen (SF):

Hver gang nogen henviser til, at det var så godt i gamle dage med familiestabilitet og børnenes sikre kontakt med forældrene, bliver jeg meget provokeret – og det minder om denne søde juletid, hvor vi får juleblade, som viser billeder fra bedsteborgerhjem i gamle dage, hvordan familien var tryk osv., for det vidner om en fuldstændig manglende forståelse for og viden om, hvordan børn havde det for bare 50–60 år siden, og hvor håbløst stillet familier var, både landbofamilier og arbejderfamilier i byerne, den enorme arbejdsløshed, der var, og hvor utrygge børn var og i hvor høj grad de blev misbrugt.

Der er sandelig ingen grund til at henvise til, »at der var engang«, medmindre det lige er bedsteborgerskabet og overklassen.

Jeg har ikke hørt nogen som helst i dag, der har talt imod, at børn skulle have kontakt med forældrene. Det, som både jeg og en række andre har peget på, er, at mange voksne ikke føl-

[Carsten Andersen]

ger kontakten med børnene op, og det er i de situationer, hvor der er sagsbehandlere og sociale udvalg, der træder ind og siger, at det er misbrug af barnet, at forældrene kun kontakter det en gang imellem, og at det er misbrug af barnet, at det bliver kastebold mellem voksnes stridigheder om, hvem der skal have kontakt med barnet eller ej.

Det tragiske er, at ordføreren for Kristeligt Folkeparti, når vi så taler om disse problemer, bruger 99 pct. af sin taletid til at omtale alle disse problemer, men egentlig ikke afslører nogen mere konkret viden om situationens materie. Og når man så går op bagefter og påviser det, bliver svaret, at det går fint i de 99 pct. af alle tilfælde, og at det kun er 1 pct. af tilfældene, det handler om. Jamen var det så ikke et samråd, vi skulle have haft i stedet for, hvor vi kunne have drøftet disse spørgsmål mere konkret?

Til slut vil jeg gerne lige spørge, om hr. Glønborgs sidste bemærkninger var en klar opbakning til de af folkekirkens præster, som begår selvtægt på dette område.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Til det sidste er jeg glad for, at vi stadig væk har referatet i Folketingstidende. Jeg kan da godt gentage over for hr. Carsten Andersen, at jeg synes, selvtægt er en ulykkelig handle måde, og vi bør prøve at opføre os sådan, at folk ikke bliver presset til det.

Jeg synes altså ikke, at selvtægt er noget ønskværdigt, og jeg vil gerne, hvis ikke det er tilfredsstillende for hr. Carsten Andersen, understrege, at jeg tager afstand fra selvtægt.

Jeg vil også gerne sige til hr. Carsten Andersen, at jeg ikke på noget tidspunkt har tegnet et lyserødt, smukt, forskønnet billede af barnets situation i gamle dage. Hvis hr. Carsten Andersen havde hørt efter, hvad jeg havde sagt, ville han vide, at jeg kun nævnedé ét forhold, som var stabilere i tidligere tid, og det er sammenholdet imellem forældre; det dokumenteres simpelt hen af skilsmissestatistikkerne.

Det, jeg sagde, var derfor, at børn i gamle dage havde nogle voksne for livstid. Men vi ved da – og det er jo et af problemerne – at det har de ikke mere, og derfor har vi måttet udbygge det offentlige hjælpe- og behandlersystem så kraftigt, som vi har. Jeg har aldrig taget afstand fra, at vi skal udbygge dette system, at det skal

være der, og at det skal fungere. Men det skal da fungere i samspil med de menesker, der til stadighed er en del af et barns identitet; kan vi dog ikke blive enige om det uden ustandselig at skulle beklikke hinanden for at have nogle synspunkter, som vi ikke har, og sige noget, som vi ikke har sagt?

Socialministeren (Aase Olesen):

Jeg kan forstå på Kristeligt Folkeparti, at det ikke bare er det kommunale behandlersystem, som skal have en over næsen her i dag, nu skal Socialministeriets embedsmænd altså også have en, fordi de har forledt mig til at skifte holdning. Det er dog nogle utrolige påstande at komme med.

Mon hr. Glønborg tror, at vi andre ikke også kan læse indenad? Jeg svarede i januar hr. Glønborg, at lovgivningsændringer på dette område var Justitsministeriets sag, og jeg svarede klart, at den nye vejledning, som min forgænger havde udsendt, sagde, at man skulle tage hensyn til, om der i barnets familie var slægtninge, som kunne tage sig af barnet, og det har jeg også sagt her i mit indlæg i dag.

Når jeg dernæst siger, at tidspunktet er akavet, er det, fordi jeg dengang kunne sige, at disse spørgsmål ville blive henvist til Graversenudvalget. Vi sendte da også de forskellige henvendelser over til Graversenudvalget, og dér ligger de. Jeg har også gjort hr. Glønborg, inden han rejste denne debat, opmærksom på, at Graversenudvalget ikke ville være færdig før i august.

Vi har ikke hørt ét eneste konkret forslag til, hvad Kristeligt Folkeparti kunne tænke sig at få ændret. Er der noget lovgivning hos Justitsministeriet? Hvad er der i vejen med den betænkning, der kom i 1983? Hvorfor er den forkert?

Hvorfor fremsatte man ikke forslag dengang? Og hvorfor kan man ikke vente, til de mennesker, som ved noget om disse sager, fordi de arbejder med dem dag ud og dag ind, har afgivet betænkning til august?

Dengang måtte jeg også svare, at jeg endnu ikke havde hørt fra Organisationen af Bedsteforældre. Det har jeg nu. Jeg har også hørt, at nogle af dem føler sig dårligt behandlet. Men der er ikke nogen af de sager, som giver mig anledning til at gribe ind. Der er ikke foretaget ulovligheder. Der er nok truffet nogle afgørel-

[Socialministeren]

ser, som de, det angår, ikke kan lide – det sker meget ofte i det sociale system – og der er sket det, som jeg også nævnte i mit første indlæg, at mennesker føler, at de er dårligt informeret, altså ikke ved, hvad der, om jeg så må sige, foregår bag deres ryg.

Hvori er den ændrede holdning til det? Jeg har bare bedt Kristeligt Folkeparti om at tage hensyn til, at vi nu rent faktisk har gjort det, man bad os om i januar, nemlig at tage disse sager alvorligt og få dem behandlet, og så går sagen sin gang. Derfor må jeg nok spørge, hvilken anden anledning, ud over at vi lige har haft et kommunalvalg, Kristeligt Folkeparti havde til at bringe denne sag frem her i dag.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg er nødt til at svare, når ministeren spørger så direkte, hvad anledningen er. Jeg synes ellers, det er fremgået af mine udtalelser tidligere, men jeg skal da gerne gentage, at anledningen er, at jeg har truffet en hel del mennesker, som har et kæmpemæssigt problem, og eftersom jeg syntes, det var rimeligt, at det over for disse mennesker blev tilkendegivet, at vi i Folketinget har en vilje til at hjælpe dem, fandt jeg det også rimeligt, at vi tog en runde om det for at se, om der er opbakning til at få en forstærkning af vejledningen. Det er derfor, at det, jeg faktisk har bedt ministeren om, er, at vi fik en forstærkning af den vejledning, som gjorde det lidt mere tydeligt, at det er meningen, at der skal spilles sammen med de mennesker, som er en del af et barns netværk.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 17:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedringer på daginstitutionsområdet.

Af Kofod-Svendson (KRF) m.fl.
(Fremsat 2/11 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Aase Olesen):

Beslutningsforslag nr. B 17, forslag til folketingsbeslutning om forbedringer på daginstitutionsområdet, er opdelt i 3 punkter, og jeg skal omtale dem i rækkefølge.

For det første går det ud på, at kommunerne skal have mulighed for at opkræve mere end 35 pct. i forældrebetaling, når familien har en husstandsindkomst på over 400.000–500.000 kr. Merindtægterne herved skulle kommunerne kunne anvende til at nedsætte betalingen for andre familier. Kun ca. 5.800 eller 2,7 pct. af børnefamilierne med børn i dagpasningsordninger har en indtægt på over 500.000 kr.

Hvis daginstitutionstaksterne blev sat op for disse familier, har vi ingen garanti for, at familierne fortsat vil have børnene passet i offentlige ordninger, og dermed falder argumentet for ændringen til jorden. Man kunne i øvrigt også sige, at vi heller ingen garanti har for, at kommunerne rent faktisk ville bruge pengene til at sætte betalingen ned for andre familier.

I overensstemmelse med, hvad regeringen har tilkendegivet i forbindelse med lovforslag om øget fleksibilitet med hensyn til dagpasningsordninger for børn – det er lovforslag nr. L 61 – bør forslag af denne art indgå i de samlede overvejelser om børnefamiliernes økonomiske forhold. Jeg må derfor anbefale, at vi i denne sammenhæng afviser forslaget.

Det andet punkt i forslaget går ud på, at forældre skal have mulighed for at få deres børn passet i et færre antal timer, end de plejer. Forældrene skal videre have garanti for en plads, hvis de ønsker at tage barnet ud og senere ønsker igen at sætte det ind i dagpasningsordningen.

Jeg vil gerne positivt overveje og også undersøge mulighederne for at sikre forældre adgang til fleksibel brug af pasningstilbudene. Men vi vil meget gerne gøre det på en sådan måde, at det bliver udgiftsneutralt.

Hvad angår garantiordninger, vil jeg også positivt overveje, hvordan vi kan udbrede sådanne ordninger yderligere, altså ud over det, der allerede findes, for der er jo allerede en del kommuner, som har sådanne ordninger.

Endelig er der det tredje og sidste punkt, som går ud på, at betalingsprincipperne for dagtilbud skal ændres, så betalingen så vidt muligt følger den tid, ordningen faktisk bruges.